

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

35E JAARGANG

WOENSDAG 22 FEBRUARI 1950

No. 1711

COMMISSIE VAN REDACTIE:

Ch. Glasz; H. W. Lammers; J. Tinbergen;
F. de Vries; C. van den Berg (secretaris).
Redacteur-Secretaris: A. de Wit.

Assistent-Redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË:

J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen; R. Vandeputte;
F. Versichelen.

Voor de niet gesigneerde artikelen is de commissie van redactie verantwoordelijk.

Gegevens over adressen, abonnementen enz. op de laatste bladzijde van dit nummer.

INHOUD:

De artikelen van deze week	Blz. 143
Sommaire, summaries	143
Werkgelegenheidspolitiek (I)	144
Uitbreiding provinciale taak en provinciale financiën door Prof. Mr C. W. de Vries	145
Het probleem der industriële decentralisatie in West-Duitsland door Dr J. Rubinfeld	146
Een Amerikaans voorbeeld van lokaal-economische planning door F. Hartog	148
Ingezonden stuk: De financiering der werkloosheidsverzekering door Mr H. J. Morren met naschrift van Ir J. N. Smit	151
Aantekening: Economische toestand en problemen van Mexico	153
Internationale notities: De buitenlandse handel van West-Duitsland in 1949	155
De productie van ruwe olie in 1949	155
Wat gebeurt er na 30 Juni 1952?	156
Geld- en kapitaalmarkt	156
Grafieken: Slachtoffers van verkeersongevallen in Nederland	157
Statistieken: Bankstaten	157
Stand van 's Rijks Kas	158

DEZER DAGEN

kreeg het Centraal Bureau voor de Statistiek een groot stuk werk klaar. De rijksgegevens voor de bevolkings- en beroepstelling kwamen gereed. Ongeveer 39 pCt van de Nederlandse bevolking bleek op 31 Mei 1947, juridisch,

tot de minderjarigen té behoren. Een groot deel van hen voor zover boven de leerplichtige leeftijd — 70 pCt van de manlijke, 40 pCt van de vrouwelijke jeugd — was reeds in het productieproces opgenomen. Met hen kwam het totaal der beroepsbevolking op 40 pCt der bevolking. Deze allen willen blijven werken.

„First and foremost was the inter-war experience of mass unemployment,” stelt Meade in zijn jongste werk „Planning and the price mechanism”. Hoever 1936 in gedachten ook terug ligt, voor de massa van de bevolking — zelfs bij een leeftijdsopbouw als de Nederlandse — blijft dit gelden.

Zal het nog sterker klemmen in Groot-Brittannië? „Oude wijn van vreugd gekelderd in gekristallind verdriet”, dit beeld van Boutens zou kunnen worden overgebracht op de leider van de oppositie, Churchill, om de vaart, waarmee hij zich tot centrum van de strijd heeft gemaakt na een aantal machteloze jaren. Doch zelfs door hem heeft de verkiezingsvoorbereiding in Engeland niets gekregen van de onvergelykelijke stembusrage te Eatanswill, die Dickens in de Pickwickpapers oproept.

„A storm of groans, and shouts, and yells and hootings”. Daar is in Groot-Brittannië geen sprake van. Het geldt eerder West-Duitsland, dat in zijn regering drastisch wordt becriteiseerd. Ook hier is de basis van alle critiek de politiek van werkgelegenheid en werkverruiming. In het bijzonder het laatste, onverwacht bekend geworden, rapport van de Hoge Commissarissen ademt de toon van: „Tu l'as voulu, Georges Dandin”.

Verbreding van werkgelegenheid, het is indirect ook de inhoud van een rapport der Verenigde Naties over de financiering van ontwikkelingsplannen van teruggebleven gebieden. Buitenlandse hulp blijkt daarbij onontbeerlijk. Nog blijft dit sterk het werk van theoretici, al heeft het Punt IV van President Truman het in het parlement een stukje verder gebracht.

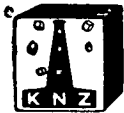
En voor de door de oorlog achteruitgeslagen gebieden? Een U.N.O.-rapport over de economische veranderingen in 1949 is nu eens niet droefgeestig. De wereldproductie van voedingsmiddelen, grondstoffen en eindproducten lag in 1949 ongeveer een kwart boven die in 1937, mede dank zij de productietoename in Europa, vergeleken bij 1948. Het werk loont; een grondgedachte, die ook beslissend zal blijken bij de weer aangevangen besprekingen over de financiering van de Europese hulp in het komende jaar. Voorlopig houden de eerste voorstellen verminderingen in.

Niet verminderd is het nationaal inkomen van de Verenigde Staten in 1949, dat \$ 210 milliard haalde. Of men er in zal slagen dit in 1950 weer bijeen te werken! De staking in de steenkolenmijnen, met als resultaat een werkvoorraad van een week kolen, werkt door. Maar de mijnarbeiders schijnen daarvoor nog niet te voelen. Zouden zij ook tijd nodig hebben om over de consequenties van het Chinees-Russische verdrag na te denken?

ROTTERDAMSCH
BANK

ASSURANTIËN-
OP
ELK
GEBIED

250 VESTIGINGEN
IN NEDERLAND

N.V. KONINKLIJKE
NEDERLANDSCHE
ZOUTINDUSTRIE

Boekelo - Hengelo

ZOUTZIEDERIJ

Fabriek van
zoutzuur (alle kwaliteiten)
vloeibaar chloor
chloorbleekloog
natronloog, caustic soda.

Nederlandsche
Handel-Maatschappij, n.v.

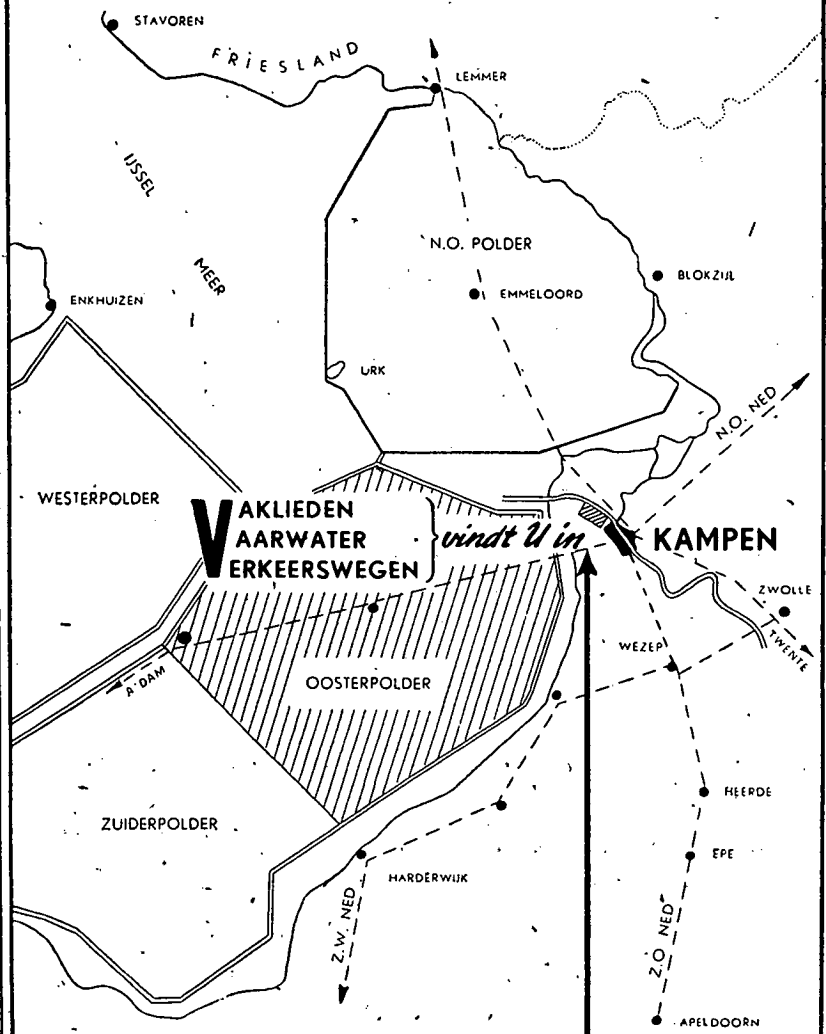
DEVIEZENBANK

Hoofdkantoor: Amsterdam,
Vijzelstraat 32

Meer dan 100 kantoren in Nederland en Azië
New York — Londen — Tanger

FINANCIERING VAN DEN
BUITENLANDSEN HANDEL

*Het oude en het nieuwe land
reiken in KAMPEN elkaar de hand!*

IDEAAL GELEGEN
INDUSTRIETERREIN
INLICHTINGEN TEN STADHUIZE

R. Mees & Zoonen

Anno 1720

Bankiers & Assurantie-Afakelaars

Rotterdam

's Gravenhage, Delft, Schiedam, Vlaarding
Amsterdam (alleen Assurantie)

DE ARTIKELEN VAN DEZE WEEK.

Werkgelegenheidspolitiek I.

Het vraagstuk der werkloosheid begint in vele landen wederom de aandacht te trekken. Het begint ernst te worden met de noodzaak om paraat te zijn. In Nederland zijn er goede tekenen van activiteit. Niettemin zal een officiële, uitvoerige uitslating over het regeringsprogramma ten deze ongetwijfeld zeer gewaardeerd worden. Het bedrijfsleven kan in belangrijke mate bijdragen tot de oplossing van het werkloosheidsvraagstuk door zijn investeringen te verrichten op grond van normale calculaties en ze niet op grond van het bijgeloof, dat het ingrijpen van de Overheid in de conjunctuur „onnatuurlijk” zou zijn, op bepaalde momenten na te laten. De sleutelpositie nemen daarbij zowel onder de regeringen als bij het bedrijfsleven de Amerikanen in. Het is dus van belang om het Amerikaanse volk, mocht het onverhoopt de nieuwe weg niet durven kiezen, daarin zoveel mogelijk te stimuleren. De organen der Verenigde Naties krijgen daartoe thans de gelegenheid.

Prof. Mr C. W. de Vries, *Uitbreiding provinciale taak en provinciale financiën.*

Wanneer de taak der provincie wordt uitgebreid zullen zowel de eigen provinciale belastingen als de fondsuitkering te kort schieten. Aan beide bronnen van inkomsten zijn bezwaren verbonden. Uitbreiding der provinciale belastingen helpt alleen de rijke provincies. Fondsuitkering is afhankelijk van de beslissing van de wetgever omtrent de reguliere middelen van het Rijk en omtrent het percentage der uitkering. Bij de nieuwe financiering der uitbreiding van de provinciale zorg voor de volksgezondheid ware aan het bijdragenstelsel te denken, tenzij op het gebied der wettelijke regeling der volksgezondheid nieuwe uitkomsten voor ons land mogelijk worden gemaakt.

Dr J. Rubinfeld, *Het probleem der industriële decentralisatie in West-Duitsland.*

Gezien de technische complicaties, verbonden aan de „Entflechtung”, en het gebrek aan doortastendheid, dat de geallieerden t.a.v. de decentralisatie aan de dag leggen, is het de vraag, of het oorspronkelijke plan tot volledige opheffing van industriële combinaties met verticaal of horizontaal karakter zal worden verwezenlijkt. Ook de overweging, dat Duitse dwergbedrijven zich tevenover de grote buitenlandse combinaties op het gebied van de chemie en de zware industrieën moeilijk staande zouden kunnen houden, kan zich, bij het streven van de geallieerden naar een Duitse industrie, die op de wereldmarkt kan concurreren, doen gelden.

F. Hartog, *Een Amerikaans voorbeeld van lokaal-economische planning.*

Zowel m.b.t. de nationale als de regionale planning, in de zin van een bepaalde techniek van voorbereiding van de coördinatie der economische politiek, staan de Verenigde Staten vooraan in het perfectioneren van deze techniek. Daar tussen een nationale en een regionale economie alleen maar institutionele, geen principiële verschillen bestaan, kan men zich indenken, dat een economisch plan voor een bepaald „depressed area” even omvattend is als een nationaal economisch plan. Evenals nationaal budget en nationale boekhouding dat doen, stelt een regionaal economisch budget in staat tot het doorrekenen van alle implicaties, enerzijds van de factoren, die in „depressed areas” de structurele trend neerwaarts veroorzaken, anderzijds van de voorgestelde maatregelen. Een dergelijk budget is opgesteld voor het Brockton-district in Massachusetts. In dit artikel wordt het betreffende rapport, speciaal wat de methodiek aangaat, kort besproken, waarna nog een vergelijking wordt getrokken met het Nederlandse nationale budget.

SOMMAIRE.

La politique du plein emploi (I).

Il est urgent de penser à la nécessité d'affronter le problème du chômage. Aux Pays-Bas on peut constater de bons signes d'activité; néanmoins on appréciera de beaucoup un communiqué officiel relatif à un programme gouvernemental concernant ce problème. Le secteur privé, surtout l'économie américaine, peut favorablement influencer la résolution du problème du chômage par des investissements basés sur un calcul normal. L'idée fixe que l'ingérence de l'autorité dans la conjoncture serait contrentature, est une superstition qui ne doit pas, à un moment donné, les empêcher d'effectuer leurs investissements.

Prof. Mr C. W. de Vries, *Une extension de la tâche de l'administration provinciale et les finances provinciales.*

Lorsque la tâche du gouvernement provincial sera étendue, tant les impôts provinciaux que les décaissements du Fonds s'avéreront insuffisants. Ces deux sources de revenus comportent des inconvénients. Il conviendrait de songer au système de cotisations, pour le financement des charges provinciales résultant de l'extension de sa mission dans le domaine de l'hygiène public.

Dr J. Rubinfeld, *Le problème de la décentralisation industrielle en Allemagne occidentale.*

Eu égard aux complications techniques relatives à la décentralisation de l'industrie en Allemagne occidentale et au manque d'énergie des Alliés vis à vis de ce problème, on peut se demander si le projet primitif, visant l'abolition complète des combinaisons industrielles, sera réalisé.

F. Hartog, *Un exemple américain de planisme économique local.*

On peut s'inspirer en grande partie, de l'exemple américain en ce qui concerne le planisme national ou régional. Le rapport relatif au budget établi pour la région économique du district de Brockton dans le-Massachusetts, et commenté dans cet article, en fournit la preuve.

SUMMARIES.

Employment policy (I).

It is high time that the necessary preparations be made in connection with the unemployment problem. An official statement covering the government program in this respect would be very welcome. Industrialists, particularly in America, could contribute greatly towards the solution of the problem by making investments on the basis of normal calculations and not discontinue them at certain times in the false belief that government interference is „unnatural”.

Prof. Dr C. W. de Vries, *Extension of provincial activities and provincial finances.*

If the provincial activities are extended, provincial taxes and receipts will both fall short. Difficulties are attached to these two sources of revenue. In financing the extended provincial public health care the system of contributions might be considered.

Dr J. Rubinfeld, *The problem of industrial decentralization in Western Germany.*

In view of the technical complications connected with industrial decentralization in Western Germany and the lack of energy on the part of the Allied in respect of this problem, it is doubtful whether the original plan for complete abolition of industrial combinations will be realized.

F. Hartog, *An American example of local economic planning.*

In many respects both national and regional planning may be based on the American pattern. This is borne out by the report covering the regional economic budget for the Brockton district in Massachusetts, which is discussed in this article.

WERKGELEGENHEIDSPOLITIEK.

I.

Zoals te verwachten was, begint het vraagstuk der werkloosheid in vele landen wederom de aandacht te trekken. Onmiddellijk na de oorlog was er, afgezien van de kwestie van het inschakelen der gedemobiliseerden, geen ernstig probleem van deze aard te vrezin, in verband met de algemene schaarste. De vraag was daardoor zo hoog, dat eerder het tegengestelde probleem, dat van voorkoming van inflatie, overheerste. En waar door de oorlog het „bedrijfskapitaal”, in de zin van „voorraden in de pijp”, ontbrak, heeft de Marshall-hulp zeer krachtig geholpen.

Doch allengs is de kentering er. In Italië en België is al sinds enige tijd het werkloosheidsvraagstuk actueel. Het Duitse geval staat weliswaar enigszins apart — men denke aan de vluchtelingen, die het arbeidsaanbod sterk vergroten —, maar is voor hen, die het ondergaan, uiteraard even ernstig. In de Verenigde Staten, waar de inzinking van het midden van vorig jaar weer door een opleving is gevolgd, is toch het aantal werklozen stijgende. En in Nederland kon een der weekbladen constateren: „boven de 100.000”, al kon daarover aanstonds nog een geruststellend commentaar worden gegeven.

Het is geen wonder, dat de publieke opinie op dit vraagstuk gevoelig reageert. De grote depressie is nog niet vergeten; haar menselijke ellende niet, evenmin als het besef, dat zij toch wellicht ten dele anders had kunnen verlopen en dat er toch enige draden lopen van haar naar de tweede wereldoorlog. Het is niet nodig, over dit alles opnieuw uit te weiden. Wij kunnen zonder overdrijving zeggen, dat voor de vrije volken de beheersing van het werkloosheidsvraagstuk van vitaal belang is.

Gelukkig is dit inzicht thans wijd verbreid bij de deskundigen, de regeringen en de publieke opinie der vrije landen. Ettelijke dezer regeringen hebben de „volledige” of althans de „hoge” werkgelegenheid in haar vaandel staan. Men denke aan het Engelse Witboek van 1944; aan de Werkgelegenheidswet in de Verenigde Staten; aan duidelijke uitspraken van de Scandinavische regeringen en aan belangrijke rapporten van Benelux en O.E.E.S.

Het begint met de noodzaak tot verwerkelijking dezer voornemens nu ernst te worden. Daarmede willen wij niet zeggen, dat in ons land de toestand reeds „ernstig” is. Er is in Januari altijd seizoenwerkloosheid. En één week werkloosheid per jaar, gemiddeld voor de gehele bevolking, is nog geen aanwijzing van een ernstige toestand. Alleen reeds het normale wisselen van betrekking zou tot zulke cijfers kunnen voeren. Doch aan de andere kant is de werkelijkheid iets minder onschuldig dan deze laatste woorden zouden kunnen doen denken. Er is een zekere concentratie in enkele provincies en in enkele beroepen.

Het begint ernst te worden met de noodzaak, paraat te zijn. Zijn wij paraat? Er zijn in Nederland enkele uitspraken van officiële zijde, die goede hoop geven. Besprekingen over de samenwerking tussen Rijk en lagere publiekrechtelijke lichamen zijn reeds geruime tijd gevoerd om te komen tot een reserve van openbare werken. De financiële autoriteiten zijn zich van de wenselijkheid bewust, de financiële politiek mede in dienst te stellen van de werkgelegenheidspolitiek. Daarnaast is er het gehele terrein van de industrialisatie, waarop thans veel werk wordt verzet. Er zijn nog meer goede tekenen van activiteit. Niettemin zal een officiële en meer uitvoerige uitspraak over het regeringsprogramma ten deze ongetwijfeld zeer gewaardeerd worden.

Mocht dit nog niet bij voorbaat duidelijk zijn, dan wordt het in het jongste rapport, uitgegeven door de Verenigde Naties, nog eens overduidelijk gezegd. Wij bedoelen het rapport uitgebracht op verzoek van de Secretaris-Generaal dezer organisatie door een aantal eerste-rangs-deskundigen, onder wie prof. J. M. Clark; één rapport in ons weekblad

besproken door Prof. Van der Valk op 8 Februari jl.¹⁾ De hier aan het woord zijnde deskundigen beschouwen een regeringsverklaring als basis voor de werkgelegenheidspolitiek als noodzakelijk. Zij gaan nog veel verder: zij wensen, dat de regeringen zich daarbij uitspreken over een zeker percentage werkloosheid (bijv. 3 à 5) waarboven zij zich verbinden in te grijpen. Wellicht grijpen zij daarbij wat hoog, al kan niet worden ontkend, dat dergelijke verklaringen van waarde zouden zijn. Overigens zullen meer nog dan woorden de werkelijke daden der regeringen tellen.

Het komt echter niet alleen op de regeringen aan. Van het bedrijfsleven moet ook iets worden verwacht. Wij denken daarbij niet slechts op de vorming van bijv. conjunctuurreserves, hoezeer op zichzelf wenselijk en hoezeer onder de huidige omstandigheden ook moeilijk. Wij denken aan nog iets geheel anders. Men kan, zonder te overdrijven, zeggen, dat de New Deal indertijd veel aan kracht heeft ingeboet als gevolg van een gebrek aan medewerking van het Amerikaanse bedrijfsleven. Er bestond een wijdverbreid geloof, dat het ingrijpen van de Overheid in de conjunctuur „onnatuurlijk” zou zijn. De belangrijkste bijdrage van het bedrijfsleven zou zijn het laten varen van deze door geen economische analyse geschraagde opvatting. Alle economische analyse heeft integendeel duidelijk gemaakt, dat er een zekere compenserende taak van de Overheid t.a.v. de conjunctuur bestaat, zonder welke de oplossing van het crisisvraagstuk ondenkbaar is. Wanneer aldus een depressie is verzacht is het ook niet zo, dat een ongezond element is binnengeslopen, dat op een kwade dag nog weer tot een nieuwe crisis zal leiden. Zulke opvattingen zijn weinig meer dan bijgeloof. In de grond is de functie van elke conjunctuurpolitiek niet anders dan de bevordering van de „doorstroming” van de inkomens, waardoor het raam wordt geschapen waarbinnen zich juist de structureel-noodzakelijke aanpassingen door vrije concurrentie kunnen voltrekken, en wel geleidelijk. Het bedrijfsleven kan, door zich deze inzichten, voor zover nog nodig, eigen te maken en er naar te handelen, de gemeenschap en zichzelf een onschatbare dienst bewijzen. Er naar te handelen betekent in dit verband zijn investeringen te verrichten op grond van normale calculaties en ze niet op grond van het bovengesignaleerde bijgeloof of bepaalde momenten na te laten.

De sleutelpositie voor een internationaal georiënteerde werkgelegenheidspolitiek nemen zoals vanzelf spreekt zowel onder de regeringen als bij het bedrijfsleven de Amerikanen in. Zijn er nog wegens het Amerikaanse volk, mocht het onverhoopt de nieuwe weg niet durven kiezen, daarin enigszins te stimuleren?

Een zekere mogelijkheid daartoe biedt de internationale publieke opinie, zoals die zich bijv. bij de besprekingen in de Verenigde Naties, op verschillend niveau, vormt en uit. Het zoëven genoemde rapport zal daar eveneens onderwerp van bespreking uitmaken.

Bovendien zullen, bij een eventuele verdere ontwikkeling van de werkloosheid in de Verenigde Staten, zulke gebeurtenissen in dat milieu nauwlettend worden gevolgd en diepgaand worden besproken.

De organen der Verenigde Naties hebben, „The Economist” herinnerde er nog onlangs aan, nog niet zeer veel kunnen tot stand brengen — al was het oordeel van het Engelse blad wellicht iets te somber. De Economische en Sociale Raad en de Algemene Vergadering zullen nu daartoe de gelegenheid krijgen; in het bijzonder als de ontwikkeling in de Verenigde Staten zou tegenvallen. Zij kunnen dan iets goed maken. Moge er dan een krachtig geluid weerklinken; een geluid afkomstig ook van de West-europese landen en woorden, geschraagd door daden!

¹ H. M. II. A. van der Valk, Nationale en internationale maatregelen voor handhaving van volledige werkgelegenheid, in „E.-S.B.” van 8 Februari 1950, blz. 111.

UITBREIDING PROVINCIALE TAAK EN PROVINCIALE FINANCIËN.

Aan de uitbreiding van de staatstaak, die loyaal en soms royaal wordt uitgevoerd, ging, in alle eeuwen, een uitbreiding van de inkomsten van de Staat gepaard. Meestal werd in de theorie gezegd, dat eerst over deze uitbreiding en over de daaraan verbonden kosten werd beslist en dat dan daarna de inkomsten moesten worden gevonden en werden gevonden, maar in de praktijk werd de aandacht van hen, die voor de nieuwe inkomsten moesten zorgen, toch wel tijdig gewekt. Intern speelde altijd wel als bezwaar tegen nieuwe uitgaven, dat de middelen er nog niet waren. Intern werd in de regel de tering naar de nering gezet en werd tijdig voor nieuwe inkomsten in aanleg gezorgd.

Wanneer echter de uitgaven met rukken omhoog moeten lopen, door nieuw opkomende rechtsovertuiging of door totaal onverwachte gebeurtenissen, dan moet ook wel eerst alle aandacht geschonken worden aan de uitgaven. De middelen moeten dan worden gevonden.

In het rijksbudget, dat van 1848 tot 1890 zo rustig verliep in de sfeer van geleidelijke vermindering van de Nationale Schuld zonder markante-verhoging der inkomsten, kwam in de jaren 1890 tot 1900 enige beweging, omdat verondersteld werd, dat de „oplossing van het sociale vraagstuk” veel geld aan het Rijk zoude kosten.

En toen heeft Minister Pierson, zonder de totale opbrengst der belastingen markant te verhogen in de jaren 1892 en 1893 „slechte” belastingen door „goede” belastingen vervangen. De belastingbetalers van Nederland konden gerust zijn, zo werd verzekerd. Het was niet te doen om hogere budgetten. De Minister kon nog woord houden ook. Slechts zeer langzaam liepen de uitgaven uit boven een natuurlijk acrés.

De regeringen van 1890 tot 1900 hebben echter voorzien, dat in de toekomst de uitgaven voor defensie, voor sociale voorzieningen, en voor het onderwijs (de geestelijke zijde van het sociale vraagstuk) beslist zouden moeten oplopen. Zij hebben de theorie van de voorrang der uitgaven gevolgd in dien zin, dat de *mogelijkheid* van uitbreiding der inkomsten er *was*, wanneer de uitgaven na 1900 zouden moeten oplopen. Wanneer dit moest gebeuren, was daartegen geen bezwaar gelegen in het belasting„systeem”. En zo bleken de „goede” belastingen van Pierson en van Sprenger van Eijck die belastingen, waarvan de opbrengst telkens zonder systeemverandering en zonder veel rumoer konden worden verhoogd. In dit systeem paste ook de gemeentelijke hoofdelijke omslag of de gemeentelijke inkomstenbelasting. Het systeem was goed, de vraag was maar, juist ook in de gemeenteraden, om het moment te bepalen, waarop de citroen (de belastingbetaler) voldoende was uitgeknepen.

In de oorlogstijd 1914-1918 wist Minister Zeub van te voren, dat de uitgaven enorm zouden oplopen. Hij wilde daarom het belastingapparaat verbeteren. Het moest zo zijn, dat enerzijds de gewone uitgaven waren te dekken en anderzijds hetzelfde normale belastingsysteem de mogelijkheid bood van tijdelijke extra-heffingen voor de uitgaven van het afzonderlijke Leningfonds. (Een afzonderlijke oorlogswinstbelasting 1916 was een uitzonderlijke aanvulling op het systeem). Het systeem-Treub van November 1915 werd in de praktijk toch wel gevolgd bij de opvolging Treub-Van Gijn-Treub, al werd de „Mantel-wet-Treub” niet aangenomen. Met name in de eerste helft van 1918 slaagde Treub met drie grote herzieningen van de belastingen op vermogen en inkomsten (onder verschillende benamingen). De oorlogsuitgaven werden wel niet volledig gedekt; de nationale schuld liep wel extra op, maar het systeem was toch bedoeld om de mogelijkheid van belastingheffing open te houden voor toekomstig te verwachten uitgaven. Het

heffingsplan, dat bestond, werd te langzaam uitgevoerd, ook al omdat Eerste en Tweede Kamer in politieke zin van elkander verschilden. Dit heeft ook de belastingvoorziening geremd, meer in tijdsduur dan in uiteindelijk mogelijke opbrengst. Door dit oponthoud zijn ook tekorten ontstaan:

Door de gedachte, dat toch bij te voorziene nieuwe uitgaven van te voren een dekkingsplan in concept gereed moet liggen, wordt de theorie van de prioriteit der uitgaven wel slechts uit de verte gevolgd.

Ook in 1945 wist Minister Lieftinck van te voren, dat er enorme uitgaven zouden zijn; het principe van de belastingheffing werd daarop ingericht. De politieke leiders wisten, dat het inkomstensysteem was ingericht op partiële vergoeding van materiële oorlogsschade. Oorspronkelijk was meer geëist, noch meer beloofd. Maar „l'appétit vient en mangeant”. Men zoude voor alle voorzichtigheid in het Rijk kunnen zeggen, dat er geen voorrang is in de beslissing van de rangorde van uitgaven en inkomsten. In theorie gaan de uitgaven voorop. In de praktijk voelt het Ministerie van Financiën wel aan, hetgeen er komen gaat. Er wordt aan het wijzigen der belastingen tijdiger gewerkt dan het publiek weet.

* *

In het gemeentelijk en provinciaal budget is de verhouding niet dezelfde. In de regel schrikt de hoge Overheid van de oplopende uitgaven van de lagere openbare lichamen. De hoge Overheid ziet het dan zo, dat er „iets” aan moet worden gedaan. Dat „iets” bestaat altijd uit tweeërlei. De gemeentelijke uitgaven moeten worden gedrukt. De inkomstenbronnen moeten achteraf — altijd achteraf — worden aangevuld. Nooit was er een plan van te voren gereed, om mogelijke, noodzakelijke, uitgaven tijdig in een inkomstensysteem althans te voorzien, laat staan tijdig uit te voeren.

In 1848 moesten ook de gemeentelijke belastingen opnieuw worden geregeld. Minister de Kempnaer, die de grondwetsherziening met veel tact had tot stand gebracht, verdeelde in zijn opzet de gemeentelijke wetgeving in twee delen. Zulks uit voorzichtigheid en uit mensenkennis. Hij wilde een afzonderlijke staatsrechtelijke Gemeentewet en daarnaast een financiële wet voor de gemeentelijke inkomsten. De eerste opzet moest in staatsrechtelijke zin duurzaam wezen. Maar de gemeentelijke inkomsten, dat was iets onoverzichtelijks. Dat stuk wetgeving kon wel eens aan veel verandering onderhevig zijn. Het scheen dus tactvoller de beide delen der wetgeving te scheiden¹⁾.

Thorbecke in 1849-1853 dacht er anders over. Thorbecke is ons groot wetgevend genie. Thorbecke is onze beste minister-administrateur, beheerder van zijn departement. Thorbecke besliste, dat de gemeentelijke belastingen moesten worden geregeld, maar dat de gemeentebesturen krap moesten worden gehouden. Thorbecke zag geen aanleiding het „goede” systeem der gemeentewetgeving te delen in tweeën. Het gemeentelijk belastingsysteem moest in de rigide Gemeentewet. Het kwam er in. Maar de omstandigheden veranderden. De taak der gemeenten nam toe. Er ontstond dadelijk het vraagstuk der noodlijdende gemeenten. In 1857 was er in de Ministerraad een probleem: de financiële nood der grote gemeenten, die alle belastingen op het verkeer wilden en moesten afschaffen, maar „wat dan?” Koning Willem III maakt zich, met Amsterdam, zeer ongerust over de toekomst van de financiën van Amsterdam.

Zeker, de Gemeentewet is herzien. De Gemeentewet is op het stuk der gemeentelijke belastingen telkens en telkens

¹⁾ In het ontwerp-gemeentewet de Kempnaer, ingekomen bij de Staten-Generaal bij Koninklijke Boodschap van 3 September 1849, is te vinden een Hoofdstuk VI: Van de geldmiddelen. Dan gaat het ontwerp terecht spreken over de ordening der uitgaven. Over de ontvangsten der gemeente volgen slechts enkele bepalingen van formele aard. In de Memorie van Toelichting wordt over gemeentelijke ontvangsten in het geheel niet gesproken. Behoeften en ontvangsten zullen elkaar moeten dekken, naar de veranderende omstandigheden zouden medebrengen.

herzien. Thorbecke en Betz wilden in 1865 het systeem der gemeentelijke belastingen in de Gemeentewet verankerd houden. In een afzonderlijke wetgeving ten aanzien van het gemeentelijk belastingstelsel had met meer kans de gedachte kunnen worden voorop gesteld, net als in het Rijk: evenwicht tussen noodzakelijke nieuwe uitgaven en mogelijkheden van dekking.

Immer werd aan Thorbecke's opzet vastgehouden tot de afzonderlijke financiële verhoudingswet-de Geer. De noodvoorziening voor de jaren 1948, 1949 en 1950 staat ook buiten de Gemeentewet.

Is het niet tijd voor de gemeenten tot het systeem van Minister de Kempenaer te besluiten? Maak het gemeentelijke inkomststelsel los van de Gemeentewet. Dan is mogelijk te begrijpen, dat er geen definitieve regeling van de financiële verhouding van Rijk en gemeenten mogelijk is. De noodvoorziening zal voor 1951 gewijzigd moeten worden voortgezet. Dan volgt een meer definitieve regeling en dan volgt een definitieve regeling. Zo schijnt het plan te zijn.

Of komt daarvan niets? Een wet op het gemeentelijk inkomststelsel kan slechts een raamwet zijn, waaraan per jaar of per groep van jaren uitvoering wordt gegeven, met inachtneming van de telkens nieuwe gemeentelijke taak en wel zo, dat tijdig de mogelijkheid is voorzien om een zeker evenwicht te verwezenlijken, net als in het Rijk, tussen gewenste gemeentelijke uitgaven en daaraan aanpassende middelen van inkomst.

Het gemeentelijk financieuzen, gezien van de inkomstenkant, schijnt vast te zijn gelopen. De noodvoorziening over de jaren 1948, 1949 en 1950 bracht wel zekere vrijheid voor de gemeentebesturen in die zin, dat de overheidscontrole en de medezeggenschap van de Regering verminderde en in vele gemeenten verdween. Er kwam meer vrije armslag in de wijze van besteding der gelden. En dit noemt men dan voor het gemak: gemeentelijke zelfstandigheid²⁾.

Maar deze, gelukkig verkregen, vrijheid is toch heel wat anders dan financiële zelfstandigheid. De financiële zelfstandigheid is vastgelopen, omdat de vrije beschikking over eigen inkomsten het verschil tussen arme en rijke gemeenten te groot maakt. Men zal dus in een afzonderlijke raamwet voor de gemeentelijke inkomsten vier bronnen van inkomsten moeten onderscheiden:

- a. middelen uit eigen, zeer beperkte, belastingen;
- b. middelen uit een gemeentefonds gevoed uit gezamenlijke belastingopbrengsten;
- c. middelen uit een fonds van rijkswege gevoed;
- d. middelen voortvloeiende uit een in de wet geregelde rijksbijdrage voor een bepaald doel.

Méer kan in een raamwet niet worden bepaald. De praktijk der wetgeving vult in hetgeen nodig is. De bepaling van de taak en de mate van verzorging door de gemeenten moet gelijke tred houden met de mogelijkheden der inkomsten. De praktijk van de coördinatie van uitgaven en inkomsten hangt ook af van de vraag wat het Rijk zelf doet.

* *

Maar nu de provinciale inkomsten. Is de thans geldende regeling voldoende, onder voorwaarde, dat Zeeland en Groningen afzonderlijk worden geholpen? En onder voorwaarde, dat het percentage der uitkering van het Rijk aan het fonds wordt herzien?

Hier rijst nu de moeilijkheid van de toekomstige taak der provincie. Er is een streven de bemoeienis der provincie uit te breiden. Over de vraag, hoe de nieuwe taak moet worden gefinancierd, wordt gezweven. Dit was de teleurstelling bij het lezen van het overigens zo belangrijke rapport van de Groningse commissie, welke vergaderde

²⁾ De onzelfstandigheid der gemeenten blijkt het best hieruit, dat het afschaffen van de ondernemingsbelasting moet gepaard gaan met een door de wet te regelen „compensatie“.

onder leiding van Prof. van der Pot en die tot uitbreiding der provinciale taak adviseerde.

Eerst taakuitbreiding en dan op een ander (hoger?) niveau beslissen over de financiën, zoude voeren tot het vastlopen der provinciale financiën. Elk voorstel tot taakuitbreiding moet naar bescheiden inzicht gepaard gaan met een voorstel tot financiering, zulks op elk niveau.

Het punt is van meer praktisch belang dan tot nu toe is aangegeven. De uitbreiding van de provinciale taak speelt in de praktijk voornamelijk bij de behartiging van de volksgezondheid een rol. De beoefening van de beide staatssecretarissen aan het Ministerie van Sociale Zaken werd dan ook gemotiveerd met de verwijzing naar nieuwe wetgevende arbeid. De wettelijke regeling der sociale verzekering eist een afzonderlijke figuur, die ook parlementair verantwoordelijk is. Zelden kon een Regering een zo gelukkige keus doen.

Met de wettelijke regeling van de materie der volksgezondheid staat het in het publiek anders. Plannen daaromtrent zijn slechts bekend van de zijde der provincie. De nieuwe staatssecretaris wordt hier de centrale figuur, die ook parlementaire verantwoordelijkheid zal dragen. Maar daarom te meer moet aandacht gegeven lijktijdig met plannen tot taakuitbreiding.

Wanneer naar Thorbecke's plan wordt gewerkt, loopt de financiering op de duur vast, zoals Thorbecke's financiering der gemeentelijke uitgaven ook in zijn eigen tijd is vastgelopen. Thorbecke's organiserend verstand hield uitgaven en inkomsten der gemeenten in evenwicht door de inkomsten te beperken. Uitgaven en inkomsten werden zelfs door de gemeenteraad „vastgesteld“. Hoe kon dit nu vastlopen? De hoge Overheid hield immers de balans. Het regeringsgezag van Koning Willem I was overgedragen op de leidende minister, wiens wil tevens 's Konings wil was. Het gezag oefende hetzelfde. Het werd op een ander niveau uitgeoefend en nu onder controle van het parlement.

De controle van het parlement heeft echter niet kunnen verhinderen, dat het systeem der gemeentelijke financiering volgens Thorbecke's gemeentewet in zijn eigen tijd vastliep.

De tegenwoordige tijd moge niet in Thorbecke's fout vervallen. Bij taakuitbreiding behoort tegelijkertijd een financieringsplan, dat niet bedoeld is als een rem. Geen wantrouwen naast vertrouwen.

* *

Wanneer de taak der provincie wordt uitgebreid zullen zowel de eigen provinciale belastingen als de fondsuitkering te kort schieten. Aan beide bronnen van inkomsten zijn bezwaren verbonden. Uitbreiding der provinciale belastingen helpt alleen de rijke provincies. Fondsuitkering is afhankelijk van de beslissing van de wetgever omtrent de reguliere middelen van het Rijk en omtrent het percentage der uitkering. De provincie spreekt daarin niet mede.

Bij de nieuwe financiering der uitbreiding van de provinciale zorg voor de volksgezondheid ware aan het bijdragenstelsel te denken, tenzij op het gebied der wettelijke regeling der volksgezondheid nieuwe uitkomsten voor ons land verhengd zijn.

's-Gravenhage.

C. W. DE VRIES.

HET PROBLEEM DER INDUSTRIËLE DECENTRALISATIE IN WEST-DUISSLAND.

Tot de belangrijke geallieerde besluiten op de conferentie van Potsdam behoorde de volledige opheffing van industriële combinaties met verticaal of horizontaal karakter in Duitsland. Het doel was, om de aan de spits staande leiders van de machtige Duitse concerns in de toekomst

de mogelijkheid te ontnemen tot steun en bevordering van politieke en militaire avonturen van op revanche beluste regeringen. Naast dit zuiver politieke motief, het verminderen van het latere Duitse oorlogspotentieel, stond nog de Amerikaanse wens naar het verbreken van het economische monopolisme in het land, waar het kartel, het syndicaat en ten dele ook de trust in het economisch leven een zeer belangrijke rol speelden. Het verlangen dus om ook in Europa het beginsel van de Sherman-wetgeving te doen gelden. De „Entflechtung” van de vooraanstaande Duitse bedrijfscombinaties, die volgens de oorspronkelijke verwachtingen niet lang zou moeten duren, werd onmiddellijk na de capitulatie door de militaire commandanten der geallieerden ter hand genomen. Zij bleek echter tot heden een taai probleem te zijn. De vroeger sterk ontwikkelde *verticale* koppeling van de primaire voorziening en verwerking van grondstoffen aan de zeer uitgebreide en sterk vertakte research, en aan het gebruik van zelf geproduceerde stoomkracht of elektrische energie, de rationalisatie en kostendegressie via de aangesloten of hulpbedrijven — hetgeen de Duitsers „Verbundwirtschaft” noemen — kon niet zo maar met een pennestreek worden afgeschaft, zonder het Duitse bedrijfsleven in de kern te ontwrichten. Behalve dit, kan ook de sociale kant niet voorbij worden gegaan. Bij een verbrekking van de concerns en hun splitsing in talrijke ondernemingen van gering formaat komen o.a. talrijke aandeelhouders (resp. obligatiehouders), leveranciers, pensioengerechtigden en crediteuren in het gedrang. Er vinden verplaatsingen van personeel plaats, welke onder de huidige omstandigheden, d.w.z. tengevolge van de verwoesting van fabrieken en arbeiderswoningen, meestal niet zijn door te voeren. Vandaar, dat de „Entflechtung” in de Bizone een vertraagde film werd en tot op heden nog lang niet is afgesloten.

Er wordt thans toegegeven, dat de taak van de Amerikaanse „lasthebber voor het toezicht op de I.G. Farbenindustrie”, de heer Bronson, nl. de liquidatie van de toponderneming van Frankfort a. M. en haar verdeling in 75 à 100 individuele ondernemingen, op de bovengenoemde moeilijkheden stuit. *Alle* aandeelhouders zijn er tegen gekant. De daarvoor ingestelde twee „panels”, de „Bizonal I.G. Farben Disposal Panel” (of „Fardip”) voor de juridische liquidatie en het tweede college voor de schadeloosstelling van de crediteuren enz., hebben, samen met een reeks bekende Duitse commerciële en financiële experts, tot nu toe nog slechts de buitenkant van het veelzijdige probleem aangeraakt. Slechts één van de honderden Duitse I.G.-fabrieken van de Westelijke zone, inclusief de Franse, is door verkoop losgemaakt van de I.G.-boedel. Zoals men weet, worden in de Oostelijke zone van Duitsland de reusachtige I.G.-fabrieken, waaronder ook het geweldige complex der Leuna-Werke nabij Merseburg, juist tot „combinaten” in de Duitse gedaante van „Sowjet Aktiengesellschaften” vervormd. De Russen, die het probleem der vrije concurrentie op hun manier oplossen, willen juist het technische prestatievermogen omgekeerd langs de weg van de verticale organisatie opvoeren. Naar verhouding hebben zij de installaties der zich in hun zone bevindende chemische industrie meer gespaard dan bij de ontmanteling van andere Duitse industrieën. De intensivering van de Duitse bedrijvigheid op chemisch gebied is de Russen welkom, omdat zij — in tegenstelling met de zeer sterk ontwikkelde concurrerende industrieën van de Westelijke geallieerden — van directe Duitse leveringen kunnen profiteren. (De Russen gaan ook de Duitse productie van synthetische benzine en rubber steeds meer opvoeren).

De „Entflechtung” veroorzaakt echter ook in de zware (kolen- en staal)industrieën van het Roergebied veel hoofdbrekens. De zeer nauwe organische kringloop in kolendelving, gas- en chemische productie en de veelvuldige fases van de voortbrenging van de uiteenlopende

soorten ijzer en staal met daaropvolgende verwerking heeft lang voor de eerste wereldoorlog de verbondenheid van kolenmijn en hoogovens enz., bijna onafscheidelijk gemaakt. Aan de vooravond van de tweede wereldoorlog bevond zich 65 pCt van de gehele kolenindustrie van het Roergebied met een jaarlijkse capaciteit van ca 100 miljoen ton in handen van de Roerconcerns. Hiervan kwam 20 pCt voor rekening van de Vereinigte Stahlwerke A.G., 8,8 pCt voor rekening van het concern Flick, 7,9 pCt voor die van de familie Krupp en resp. 6,7, 5,3, 4,3, 3,5 en 2,9 pCt resp. voor rekening van Gute Hoffnungshütte (Haniel), I.G. Farben, Hoesch, Klöckner en Mannesmann-Röhren. Zo men wil, kan men ook het buitenlandse bezit van Westduitse kolenmijnen (11 pCt in totaal), dus van de Eschweiler Bergwerksverein door de Luxemburgse ARBED, het Franse bezit van de Wendel e.a., het Amerikaanse aandeel aan Stinnes enz., als integrerend element van de staalindustrie beschouwen. Hoewel de meest bekende kolenondernemingen om formele redenen in een bijzondere juridische vorm waren gegoten — men denke bijv. slechts aan de Gelsenkirchener Bergwerke A.G., Essener Steinkohlenbergwerke A.G. —, waren zij praktisch gesproken slechts onderdelen van de gemengde concerns en deelden vaak slechts op onvoldoende schaal in de grote exploitatiewinsten van de overheersende staalbelangen. Dit ging zo ver, dat zelfs de verticale ontwikkeling van de kolenindustrie via kolenchemie (benzine, stikstof, was, enz.) ondergeschikt was aan deze belangen. Om de organische koppeling van kolen aan staal in het Roergebied te illustreren, zij verwezen naar het sprekende staaltje van de grootste, tot voor kort tot ontmanteling gedoemde staalfabriek van Europa, de August-Thyssen-Hütte te Duisburg-Hamborn van het concern Vereinigte Stahlwerke A.G. De acht hoogovens van deze „Hütte” voorzagen de cokesfabrieken van 96 mln kubieke meters lichtgas en 3 mln kWh per maand. Hierdoor werden de cokesfabrieken hunnerzijds in staat gesteld om aan de August-Thyssen-Hütte 14,6 mln kubieke meters cokesgas naast 105.000 ton fijncokes maandelijks te leveren, benevens dergelijke leveranties aan externe verbruikers. Deze *organische kringloop* was over de gehele lijn in de Duitse zware industrieën sterk ontwikkeld, waarbij hier niet kan worden ingegaan op het gehele raderwerk der uiteenlopende individuele trappen der productie.

Van meet af aan was het de bedoeling van de Engelse bezettingsautoriteiten van het Roergebied om de gehele kolenindustrie aldaar uit dit organische verband te rukken. D.w.z. deze op eigen benen te doen staan door de oprichting van ca 25 bijzondere vennootschappen, waarvan 10 voor bruinkolen, die toch wegens de moderne kolenchemische ontwikkeling eveneens interessante perspectieven voor de toekomst bieden. Ten aanzien van de nationalisatie van de kolenindustrie, zoals trouwens van de gehele Westduitse zware industrie in het geheel, waren echter de exponenten van de Labourregering in het Roergebied het niet eens. Op wens van de Amerikanen heeft men tenslotte de oplossing van dit vraagstuk aan het — intussen te Bonn geconstitueerde — parlement overgelaten. De samenstelling van dit laatste, alsmede de niet geslaagde strijd van de leider der socialisten tegen Dr Erhard wekt de verwachting, dat de kolenindustrie *niet* zal worden genationaliseerd. Hetzelfde geldt ook ten aanzien van de staalindustrie. Maar intussen is men er na ruim 4½ jaar evenmin in geslaagd om klaarheid te brengen in de eigendoms- en organisatorische verhoudingen in de Roerindustrieën, waar op grond van de door de geallieerden op 10 November 1948 bekrachtigde „Wet no 75” twee regulerende instanties, Combined Coal Control Group en Combined Steel Control Group, de liquidatietak van de vroegere Treuhänder-Verwaltung hebben overgenomen. De eerstgenoemde instantie zetelt in de „Villa Hügel” van de familie Krupp. De uiterlijk zo streng uitziende wet no 75 heeft intussen toch weer de

technische concessie van verticale samenwerking van kolen- en staalbelangen gedaan. Trouwens het tot nu toe gevolgde stelsel van trusteeschap („Treuhänder“) over de twee conglomeraten van kolen en staal kwam tenslotte toch neer op een hoge graad van centralisatie. Het geval doet zich voor, dat, volgens nader inzien, de particuliere heerschappij in de zware Roerindustrie eigenlijk was beperkt tot de families Krupp en Haniel (Gute Hoffnungshütte), terwijl daarentegen het bezit van aandelen (resp. „Kuxe“) van andere ondernemingen der kolen- en staalindustrieën was verdeeld over tienduizenden middenstanders in Duitsland en talrijke belanghebbenden in het buitenland. Wat het buitenlandse belang betreft, werd ook door de wet no 75 de regeling verlengd, dat dit niet aan liquidatie onderworpen zou worden, wanneer het meer dan 50 pCt uitmaakt, doch daarmee is aan andere wensen van de buitenlandse aandeelhouders enz., nog niet geheel voldaan. In de staalindustrie is men intussen tot gedeeltelijke overdracht van het beheer naar „Duitse“ afzonderlijke „Treuhänder“ overgegaan. Essentieel is daardoor nog weinig veranderd.

Trouwens, de gehele regeling van de weliswaar netelige vraagstukken met betrekking tot de Roerindustrie droeg tot nu toe het karakter van improvisatie en muntte geenszins uit door consequentie. Toen het maximale jaarlijkse productievolume voor staal door de geallieerden werd verhoogd van oorspronkelijk 5,8 mln ton tot 11,1 mln ton, bleek dadelijk, dat dit zonder subsidie niet was uit te voeren wegens de hoge productiekosten. Desondanks werd de kolnprijs voor de staalfabrieken drastisch verhoogd. Omdat ieder der door de trustees in het leven geroepen „gedecentraliseerde“ vennootschappen der staalindustrie slechts over een maatschappelijk kapitaal van DM 100.000 mocht beschikken, kunnen zij voorlopig ook geen beroep doen op de kapitaalmarkt of de banken. Evenmin munt het beleid van de geallieerden t. a. v. de invloed van de vakbonden op het bestuur van de gesplitste ondernemingen door duidelijkheid uit. De Combined Steel Control Group heeft het nu goed gevonden, dat er onder de trustees — op een enkele uitzondering na — geen enkele vertegenwoordiger van de vroegere concerns is te vinden, hoewel de vroegere concerns nominaal nog steeds als de bezitters van alle mijn- en staalbedrijven gelden, terwijl de samenstelling van het nieuwe parlement niet bepaald wijst op de wil van de meerderheid van het volk tot algehele deposedering der oude concerns.

Een apart probleem vormt nu ook de wederom behouden gebleven zeer omvangrijke staalcapaciteit van de August-Thijssen Hütte van twee miljoen ton per jaar of wel het dubbele van voor de individuele (gesplitste) ondernemingen door de geallieerden voorziene capaciteit.

Gezien de inherente technische complicaties, verbonden aan de „Entflechtung“ en het gebrek aan doortastendheid, dat de geallieerden ten aanzien van de decentralisatie aan de dag leggen, is het de vraag, of het oorspronkelijke plan zal worden verwezenlijkt. Ook de overweging, dat Duitse dwergbedrijven zich tegenover de grote buitenlandse combinaties op het gebied van de chemie en de zware industrieën moeilijk staande zouden kunnen houden, kan zich, bij het streven van de geallieerden naar een Duitse industrie, die op de wereldmarkt kan concurreren, doen gelden. De beveiliging tegen misbruik van macht in internationale conflicten zou dan langs andere wegen moeten worden gezocht.

Zandvoort.

Dr JAMES RUBINFELD.

EEN AMERIKAANS VORBEELD VAN LOCAAL-ECONOMISCHE PLANNING.

Het Brocktonrapport.

Wanneer we bij planning niet zozeer denken aan een economische orde, die een overwegende plaats aan het

ingrijpen van de Overheid toekent (dit zou men veeleer geleide economie moeten noemen), maar aan een bepaalde techniek van voorbereiding van de coördinatie der economische politiek, dan staan de Verenigde Staten voraan in het perfectionneren van deze techniek. De beschikbaarheid van uitvoerige statistische informatie en het hoge peil, waarop het kwantitatief economisch onderzoekswerk staat, vormen er een gunstige voedingsbodem. Zelfs is bij de taakomschrijving van wat men zou kunnen noemen de Amerikaanse centrale planningstaf (de „Council of Economic Advisers“ van de President) uitdrukkelijk gestipuleerd, dat bij haar werk moet worden gebruik gemaakt van de onderzoeken, elders in het regeringsapparaat of ook daarbuiten verricht, al of niet met het oog op planning-doeleinden¹⁾.

De Amerikaanse gedachte der nationale planning stamt uit de „scientific management“-beweging²⁾. Ook het woord „planning“ komt van de overzijde van de Oceaan.

Niet alleen de nationale, ook de regionale planning kan in belangrijke mate op het Amerikaanse voorbeeld steunen. Men denke slechts aan het befaamde „Tennessee Valley Project“ uit de jaren van dertig.

Regionale planning is echter tot dusver in het algemeen niet ver uitgekomen boven ruimtelijke planning, d.i. planning van het gebruik van de grond, dus van één der productiemiddelen. Men kan zich evenwel indenken, dat een economisch plan voor een bepaalde „depressed area“, of, zoals het tegenwoordig in Engeland wordt genoemd, „development area“, even omvattend is als een nationaal economisch plan. Er bestaan immers alleen maar institutionele, geen principiële verschillen tussen een nationale en een regionale economie.

Deze institutionele verschillen zijn intussen voor ons doel wel zeer belangrijk. Verschillende statistische gegevens hebben betrekking op de nationale economie als kleinste gebied. Dit geldt met name voor de handel. Er zullen dus naar alle waarschijnlijkheid opzettelijke enquêtes nodig zijn om voor een beperkter gebied de economische kringloop in beeld te kunnen brengen. Aan de andere kant echter heeft deze methode belangrijke voordelen. Evenals nationaal budget en nationale boekhouding dat doen, stelt zij in staat tot het doorrekenen van alle implicaties, enerzijds van de factoren, die in „depressed areas“ de structurele trend neerwaarts veroorzaken, anderzijds van de voorgestelde maatregelen.

Een dergelijk regionaal economisch budget is opgesteld voor het Brocktondistrict in Massachusetts³⁾. Het betreffende rapport, dat ik toevallig in handen kreeg, loont wellicht de moeite van een korte bespreking, speciaal wat de methodiek betreft.

Vooraf echter enkele feitelijke bijzonderheden.

Inhoud.

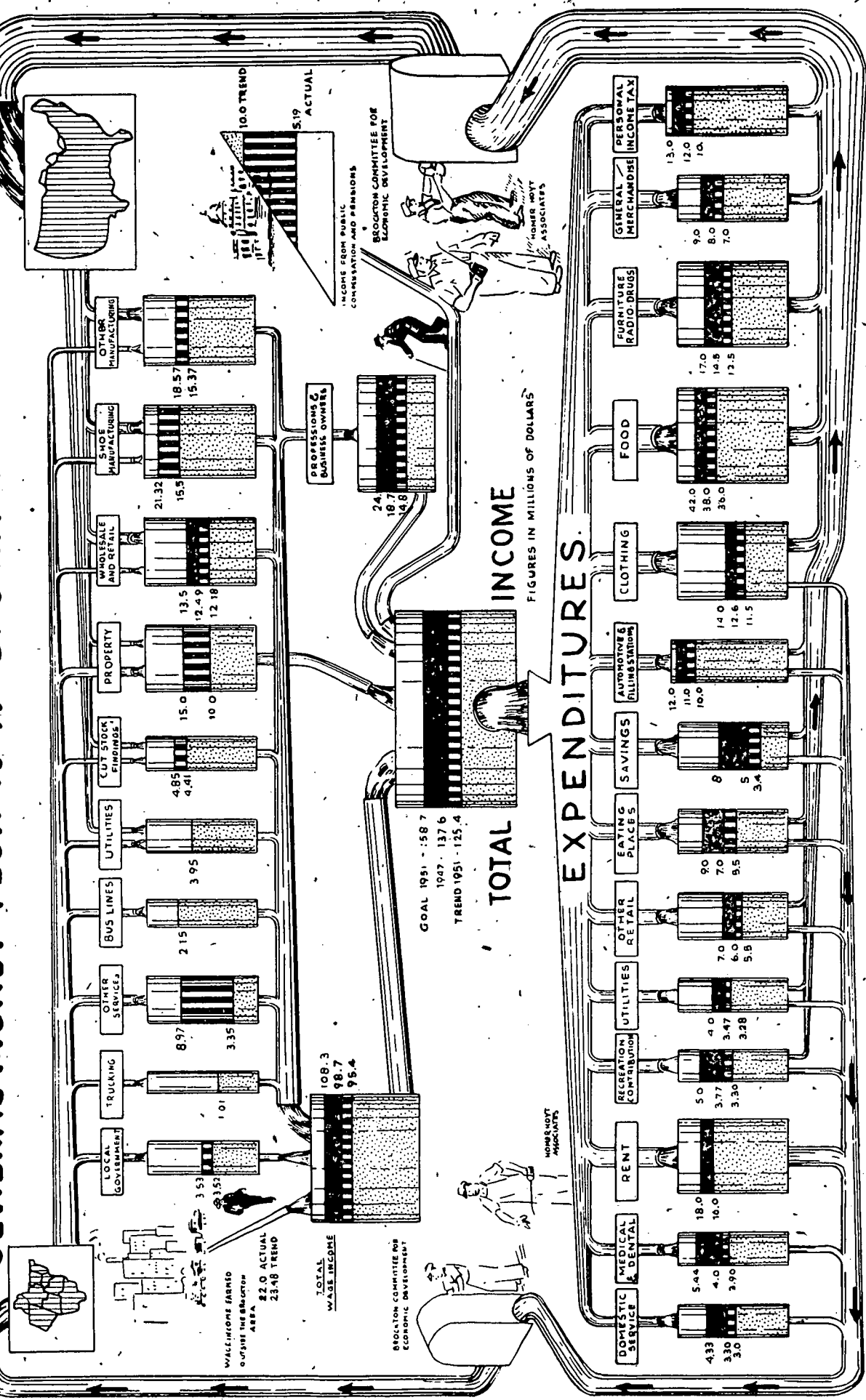
Het Brocktondistrict is een district aan de rand van de economische actieradius van Boston. De totale bevolking bedraagt ca 120.000 personen, waarvan het centrum, de stad Brockton, de helft bevat. De economische activiteit is van oudsher vrij eenzijdig op schoenenproductie gericht. Daarin steekt ook de oorzaak van de structurele teruggang, die de aanleiding vormde voor het bedoelde onderzoek. Deze teruggang wordt door verschillende factoren veroorzaakt. In de eerste plaats loopt het schoenenverbruik in de Verenigde Staten terug als gevolg van de nog steeds belangrijker wordende plaats, die de auto inneemt. Verder neemt het aandeel van Massachusetts in de totale Amerikaanse productie af, terwijl het aandeel van het Brocktondistrict in de productie van Massachusetts eveneens terugloopt. Hiervoor is met name verantwoorde-

¹⁾ Zie Edward G. Nourse: „Economics in the public service“, „The American Economic Review“, Mei 1947.

²⁾ Zie Hugo Haan: „Das Amerikanische Planning“, 1933.

³⁾ „A report on the economic base of the Brockton, Massachusetts, area“, 1949.

GENERAL MONEY FLOW 1947-BROCKTON STUDY AREA

lijk de concurrentie van grotere bedrijven elders. Overneming van de daar gebruikte meer kapitaalintensieve productiemethoden wordt bemoeilijkt door de macht van de vakverenigingen ter plaatse, die het invoeren van efficiënte loonsystemen verhinderen.

Het belangrijkste doel, dat uit de analyse volgt, is het vinden van 2.500 additionele „jobs” in de basisindustrieën (d.z. de niet-verzorgingsindustrieën).

Door het teruglopen van de schoenenproductie is er enige overcapaciteit in deze branche. Bij wijziging van het loonsysteem zal een deel van de werklozen hierdoor kunnen worden geabsorbeerd. Van de rest kan een deel werk vinden in Boston, terwijl men tevens van de gelegenheid gebruik wil maken om nog enkele basisindustrieën aan te trekken. Daarbij wordt met name gedacht aan lichte metalen, elektrische machines en „plastics”. Men stelt zich voor, de vestiging van deze nieuwe industrieën gemakkelijk te maken door het bouwen van fabrieken te verzorgen, uiteraard nadat een bestemming is verzekerd. Aanbiedingen worden rondgestuurd aan bestaande ondernemingen elders in de Verenigde Staten. Volgens het rapport, dat werd voltooid in de loop van 1948 en gepubliceerd begin 1949, zijn de eerste resultaten reeds geboekt. Emigratie acht men een laatste middel en niet een eerste, omdat de structuur van het betrokken district (nabijheid van afzet- en aanvoergebieden, aanwezigheid van geschoolde arbeid) in principe gunstig wordt geacht. Men wil het eerst nog eens proberen met een beroep op het Amerikaanse activisme, van welke eigenschap dit rapport in ruime mate blijk geeft. De analyse resulteert dan ook in een concreet programma van actie voor alle betrokken economische groepen.

Vorm.

De organisatorische opzet van het onderzoek vertoont enkele belangwekkende aspecten. De commissie, onder wier leiding het plan is opgesteld en die thans toezicht houdt op de uitvoering, is ingesteld door de plaatselijke Overheid en heeft een semi-officiële status. De leden worden op voordracht van de Kamer van Koophandel voor een bepaalde periode benoemd en bestaan uit 6 vertegenwoordigers van „labor”, 6 van „management” en 6 met een „public”-status, waaronder de geestelijken van de voornaamste kerken! Uit de commissie („Brockton Committee for Economic Development”), die permanent is gedacht en als één geheel blijft werken, zijn twee groepen samengesteld: één voor de schoenen- en leerindustrie en één voor de coördinatie van de uitvoering van het plan van actie. De laatstgenoemde commissie („Brockton Area Development Committee”) is gevormd in samenwerking met de Kamer van Koophandel.

Dit onderbrengen van bepaalde functioneel of regionaal afgesplitste beleidstaken bij speciaal daartoe gecreëerde, in hoge mate zelfstandige, lichamen is een in de Verenigde Staten veel toegepast organisatorisch procedé. Voorbeelden zijn de „Tennessee Valley Authority”, de „E.C.A.-Administration”, coördinerende organen voor de verschillende terreinen van oorlogvoering. Dit verschijnsel hangt vermoedelijk in belangrijke mate samen met de specifieke wijze, waarop in de Verenigde Staten de verhouding van uitvoerende en wetgevende macht is geregeld.

Wat betreft de enquête zelf, deze is opgedragen aan een groep van vijf experts, voornamelijk bestaande uit economen en wat wij planologen zouden noemen, en gefinancierd door de plaatselijke Overheid en de Kamer van Koophandel. Het onderzoek is opgezet volgens een standaardprocedé, doch de samenvatting in een „income and expenditure balance” is een novum. Men acht dit laatste van vrij groot gewicht. Op blz. 15 van het rapport wordt opgemerkt: „This report and the action taken on it can become a model for New England and the United States”.

De analyse van de uitgangssituatie (1947) is neergelegd in 46 tabellen. Het is op een aantal punten niet geheel duidelijk, hoe men uit deze cijfermatige gegevens het stroomdiagram betreffende het economisch proces-1947 heeft afgeleid. De gegeven cijfers zijn daartoe nog niet volledig genoeg. Blijkbaar zijn verschillende aanvullende schattingen gemaakt, speciaal met behulp van kengetallen, die men-uit andere onderzoeken of uit de nationale statistieken reeds kende.

Het bedoelde stroomdiagram, waarvan een verkleinde reproductie is afgedrukt, geeft op aanschouwelijke wijze de resultante te zien van het regionaal economisch proces voor drie uiteenlopende constellaties: in de eerste plaats de feitelijke uitkomst in 1947; in de tweede plaats de uitkomst in 1951, wanneer niet wordt ingegrepen en dus de huidige „trend” kan worden geëxtrapoleerd, en tenslotte de uitkomst in 1951, wanneer het aanbevolen plan van actie wordt uitgevoerd en de data overigens gelijk zijn aan die van het vorige geval⁴⁾. Uiteraard bestaat het verschil tus: en de laatste twee niveaus uit het economisch effect van de gesuggereerde maatregelen.

Vergelijking met het Nederlandse nationaal budget.

Naar de vorm gezien vertoont dit stroomdiagram, behoudens de mate van detaillering, vrij veel overeenkomst met het bekende grafisch uitgebeelde nationaal budget van het Centraal Planbureau, zoals bijv. gepubliceerd in het Centraal Economisch Plan 1947⁵⁾ en de Millioenennota 1949⁶⁾. De stromen van de beide budgetopstellingen hebben echter niet dezelfde betekenis.

In het geval-Brockton zijn de cijfers-1951 te beschouwen als *voorspellingen*, in het éne geval op grond van het aannemen van non-interventie, in het andere geval op grond van het aannemen van bepaalde maatregelen.

Het Centraal Planbureau heeft gedurende enige tijd getracht, volgens hetzelfde procedé te werken. Daarbij werd eerst opgesteld een exposé, dat gezien kan worden als een prognose op basis van situatiegegevens en op het moment van samenstellen bekend regeringsbeleid. Leidde de uitkomst van dit exposé tot onaanvaardbare resultaten, dan werden wijzigingen in het beleid voorgesteld, op grond waarvan een tweede nationaal budget werd uitgewerkt. Dit betekende echter, dat het mogelijk moest zijn, de ontwikkeling van het economisch proces en de quantitative gevolgen van alle, ook indirect werkende, regeringsmaatregelen, te voorspellen. Voor een volkshuishouding als geheel bleek dit met de huidige methoden op grote moeilijkheden te stuiten.

Men moet dan ook de cijfers van het Nederlandse nationale budget niet zozeer zien als de uitkomst van een bij een bepaald beleid min of meer noodzakelijk verloopend economisch proces, maar als een *doelstelling*, waarvan het bereiken wenselijk en, naar de uitgangssituatie aantoont, ook mogelijk is, waarbij regeringsmaatregelen worden voorgesteld, die naar alle waarschijnlijkheid in de richting van dit doel werken. Met het Brocktondistrict valt meer te bereiken, omdat dit district een vrij eenvoudige economische structuur heeft en vooral omdat alleen sprake is van rechtstreeks werkende maatregelen, waarvan het effect niet zo moeilijk door te rekenen is.

Het lijkt mij, en dit is tevens de tendentie van deze bespreking, dat hier wellicht wegen zijn aangewezen, ook ten aanzien van de samenwerking tussen Overheid, researchinstituten en particulieren, die voor de toepassing op de Nederlandse „depressed areas” en andere in aanmerking komende gebieden van belang kunnen zijn.

's-Gravenhage.

F. HARTOG ec. drs.

⁴⁾ De cijfers blijken onderling niet geheel te kloppen; met name is de „goal-1951”-schatting van de inkomsten niet uitgesplitst over de verschillende bedrijfstakken, omdat hier alternatieve mogelijkheden aanwezig zijn, waartussen men niet heeft willen kiezen. Voor ons doel zijn overigens niet de cijfers, maar de methode en de presentatie van belang.

⁵⁾ Bijlagen blz. 4.

⁶⁾ Blz. 62.

INGEZONDEN STUK.

DE FINANCIERING DER WERKLOOSHEIDSVERZEKERING.

Mr H. J. Morren te Voorburg schrijft ons:

Toen de Minister van Sociale Zaken bij het intreden van dit jaar voor het personeel van zijn departement een toespraak hield, en daarbij een terugblik wierp op het jaar 1949, noemde hij als de belangrijkste maatregel, die op zijn departement tot stand was gekomen, de Werkloosheidswet. Ongetwijfeld is deze wet er een van ontzagelijke betekenis, die voor grote groepen van ons volk tot een zegen, maar ook tot een vloek kan worden. Wij vinden het dan ook een verheugend verschijnsel, dat aan deze wet in de pers vele en belangwekkende beschouwingen zijn gewijd. Onder deze neemt het artikel van Ir Smit in No. 1695 van dit tijdschrift door het gezag, dat de schrijver daarvan algemeen geniet, een voorname plaats in.

De heer Smit geeft enkele behartigenswaardige wenken, en van sommige kan men het slechts betreuren, dat zij niet eerder zijn gepubliceerd. Dan had daarmede rekening kunnen worden gehouden vóór de vaststelling van de definitieve redactie van de wet. Niet alles, wat de heer Smit zegt, is echter volkomen nieuw. Veel daarvan is reeds vroeger gezegd en ook weerleëgd.

Wij stellen ons voor enkele kanttekeningen te maken op verschillende punten, die Ir Smit in zijn artikel heeft aangeeroerd, waarmee wij tevens beogen enige verheldering te brengen ten aanzien van een enkel punt, omdat ons is gebleken, dat bij sommigen misverstand daaromtrent is gerezen.

De premie.

In zijn beschouwingen over de premie maakt Ir Smit melding van hetgeen in de Memorie van Toelichting op het ontwerp-Werkloosheidswet heeft gestaan en van de inlichtingen, die de Minister van Sociale Zaken aan de Tweede Kamer, heeft verstrekt in verband met vragen van mevrouw Fortanier-de Wit. De beide berekeningen, die de Regering heeft gegeven, hebben inderdaad een heel verschillend uitgangspunt. Ogenschijnlijk is er tussen beide berekeningen tegenstrijdigheid, maar wanneer men in aanmerking neemt, dat de berekeningen, die in de Memorie van Toelichting gegeven zijn, steunen op ramingen van de *gemiddelde toekomstige werkloosheid* en de berekeningen, die later aan de Tweede Kamer gegeven zijn, steunen op de cijfers van de *toen heersende werkloosheid*, is het verschil in uitkomst zeer goed verklaarbaar. De toekomstige premie te baseren op de door de Regering laatstelijk verstrekte cijfers, zou ons niet aanbevelenswaardig lijken, omdat wij vermoeden, dat men dan in moeilijkheden zou geraken, wanneer de werkloosheid een grotere omvang zou aannemen dan thans het geval is. Eerder zouden wij ons willen houden aan de cijfers, die de Regering aanvankelijk heeft verstrekt, ook al kunnen deze aan de hoge kant zijn. Men moet er nl. rekening mee houden, dat het Centraal Bureau voor de Statistiek in zijn beschouwingen niet heeft betrokken en ook niet heeft kunnen betrekken het feit, dat thans in de Werkloosheidswet zgn. werkbepalingen voorkomen. Men krijgt nl. eerst wachtgelduitkering, als men in de laatste 12 maanden 156 dagen heeft gewerkt bij een werkgever, die deel uitmaakt van de eigen bedrijfsvereniging en men krijgt eerst werkloosheidsuitkering, als men in de laatste 12 maanden 78 dagen in loondienst heeft gewerkt.

Deze beide bepalingen zullen niet alleen het aantal uitkeringen, dat ten laste van de wachtgeldfondsen en het Algemeen Werkloosheidsfonds komt, sterk beïnvloeden, maar zullen ook van invloed zijn op de verdeling van de lasten over de wachtgeldfondsen enerzijds en het A.W.F. anderzijds. Vooral de eis van 156 dagen werken bij een werkgever, aangesloten bij dezelfde bedrijfsvereniging, zal het aantal wachtgelduitkeringen aanmerkelijk reduceren en het A.W.F. des te meer belasten.

Met deze werkbepalingen is in het antwoord aan mevr. Fortanier-de Wit wel rekening gehouden en zo is het te verklaren, dat in dat antwoord een andere verdeling van lasten tussen wachtgeldverzekering en werkloosheidsverzekering voorkomt dan in de berekeningen van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Deze verdeling zal niet voor alle bedrijfstakken gelijk zijn. In bedrijfstakken, waar men tamelijk stabiele verhoudingen heeft, zullen de wachtgelduitkeringen naar evenredigheid een groter percentage van de totale uitkering uitmaken dan de werkloosheidsuitkeringen, maar in vele andere bedrijfstakken zal de verhouding ongunstiger liggen en met het oog hierop schijnt een verhouding van wachtgelduitkeringen tot werkloosheidsuitkeringen op de basis 1 : 3 de werkelijkheid wel meer te zullen benaderen dan de berekening van Ir Smit.

Of men betere grondslagen had kunnen vinden om de kosten der verzekering te berekenen, dan die, welke gebruikt zijn, wagen wij ernstig te betwijfelen. In ieder geval zouden de gegevens van de rentekaarten der Invaliditeitswet wel een zeer onzuivere bron van berekening van de duur en van de frequentie der werkloosheid hebben gevormd, omdat uit de onderbrekingen bij het zegelplakken lang niet altijd het aantal dagen werkloosheid kan worden afgeleid en omdat deze onderbrekingen ook uit andere oorzaken dan werkloosheid kunnen worden verklaard. Men kan trouwens ook bij werkloosheid vrijwillig doorplakken!

Uit het vorenstaande volgt, dat wij de becijferingen van de kosten der verzekering voor het Rijk, de werkgevers en de arbeiders, die de heer Smit maakte, niet gaarne voor onze rekening zouden nemen. Wij hebben er echter geen behoefte aan om het tot nu toe gemaakte aantal becijferingen weer met één te vermeerderen, te minder, nu wij het maken van zulke becijferingen een risikant bedrijf vinden, omdat daar zoveel onzekere factoren een rol spelen. Wij zullen er ons daarom angstvallig van onthouden andere cijfers in de plaats van die van Ir Smit te stellen.

De reservering.

De heer Smit acht de bepaling van de Werkloosheidswet, volgens welke 20 pCt van de premie moet worden gereserveerd, totdat de reserve het tweevoud van de jaarpremie heeft bereikt, minder juist en hij meent, dat deze reserveringsmethode de schommelingen eerder versterkt dan dat zij deze egaliseert.

Het is niet onmogelijk, dat de methode, die de wet kent, in de praktijk inderdaad tot bezwaren aanleiding zal geven. Bij de voorbereiding van het wetsontwerp heeft men zich echter bewust bij de methode van de Ziektewet aangesloten. Wel zijn daarbij enkele correcties aangebracht en daarvan is het gevolg geweest, dat de zaak er toch niet zo ongunstig uitziet, als het wellicht op het eerste gezicht lijkt. De Ziektewet schrijft nl. voor de bedrijfsverenigingen een reservering voor van 5 pCt van het gezamenlijk bedrag van uitkeringen en kosten van beheer.

De Werkloosheidswet daarentegen eist een reservering van 20 pCt van de premie, d.w.z. 25 pCt van het gezamenlijk bedrag van uitkeringen en kosten van beheer. De jaarlijkse reservering bedraagt dus bij de Werkloosheidswet het 5-voud van die bij de Ziektewet. Ook het *maximum* van de reservering is bij de Werkloosheidswet 5-maal zo hoog als bij de Ziektewet. De Werkloosheidswet eist nl. 2-maal de jaarpremie, de Ziektewet de helft van het gezamenlijk bedrag van uitkeringen en kosten van beheer, welk bedrag bij de Werkloosheidswet 80 pCt vormt van de jaarpremie. De reservering zal dan ook bij de Werkloosheidswet spoedig een veel grotere hoogte kunnen bereiken dan bij de Ziektewet en dit versterkt juist de mogelijkheid om in toekomstige tijden van grotere werkloosheid het percentage der reservering wat lager te stellen.

Een kern van waarheid kan er schuilen in de opmerking

van Ir Smit, dat de werkloosheidsverzekering minder stabiele uitkeringsbedragen zal kennen dan de wachtgeldverzekering en daarom ook een hoger maximum voor de reservering vraagt. De praktijk zal dit moeten leren. Om een en ander juist te kunnen beoordelen, zal een goede statistiek van wachtgeld- en werkloosheidsverzekering onmisbaar zijn.

De belegging.

Men kan het met Ir Smit eens zijn, dat de reserves van de wachtgeldfondsen der bedrijfsverenigingen en van het Algemeen Werkloosheidsfonds zó moeten worden belegd, dat deze gelden op zeer korte termijn liquide kunnen worden gemaakt. Kort lopende beleggingen, bijv. in schatkistpapier of in kasgeldleningen, zullen dus het meest geschikt zijn voor dit doel. Er behoeven o.i. geen bijzondere moeilijkheden te worden verwacht, wanneer in een tijd van diepe depressie deze beleggingen geheel of voor een groot deel moeten worden gerealiseerd. Aangenomen mag worden, dat deze gelden kunnen worden opgenomen zonder ernstige repercussies op de kapitaalmarkt te veroorzaken. Een plaatsing à deposito bij De Nederlandsche Bank lokt ons dan ook niet aan. Door een dergelijke plaatsing zou een belangrijke rente worden gederfd, een rente waarmede wellicht de kosten van beheer geheel of ten dele kunnen worden bestreden.

Het dragen van eigen risico door elke bedrijfstak.

De heer Smit stelt zich blijkbaar op het standpunt, dat het meest juist zou zijn, indien elke bedrijfstak zijn eigen risico droeg en dat het stelsel van de wet, waarin is bepaald, dat de *werkloosheidsuitkeringen* door het bedrijfsleven in zijn geheel zullen worden gedragen, eigenlijk uit den boze is. Theoretisch bezien moge de heer Smit volkomen gelijk hebben, maar het is niet aan de wachtgeld- en werkloosheidsverzekering, waarvan de kosten geheel op de eigen bedrijfstak zouden drukken, niet uitvoerbaar zou zijn, omdat de kosten daarvan in vele gevallen veel te hoog zouden worden en ernstige gevaren voor het sociale en economische leven met zich zouden brengen.

Dat het minimum van de wachtgeldperiode niet hoger is gesteld dan 8 weken, berust op de overweging, dat de kosten voor het bedrijfsleven anders waarschijnlijk te hoog zouden worden. Hoewel het in sommige bedrijfstakken wenselijk zou zijn om tot een langere duur van de wachtgelduitkering te geraken, hetgeen de wet mogelijk maakt, zullen de hogere kosten, die daarvoor zouden moeten worden opgebracht, voorlopig wel een beletsel vormen.

De premiebetaling door de arbeider.

De heer Smit erkent, dat de verplichting tot medebetaling voor de arbeiders na een harde parlementaire strijd in de wet is gehandhaafd. Voor- en tegenstanders zijn hier elk met zoveel argumenten naar voren gekomen, dat hierover niets nieuws meer kan worden gezegd. Maar nu de heer Smit het argument noemt, dat een thans noodzakelijke looncorrectie achterwege had kunnen blijven en dat de arbeiders van de verzekering zullen willen profiteren, kan daar o.a. tegenover worden gesteld, dat door het thans in de wet neergelegde stelsel de arbeiders door hun medebetaling hun verantwoordelijkheid voor een goede werking van de wet zullen gevoelen.

De administratie der verzekering.

Verwacht mag worden, dat de kosten van administratie, verbonden aan de uitvoering van een wachtgeld- en werkloosheidsverzekering, hoger zullen zijn dan die van elke andere tak van sociale verzekering. Vooral de controle moet hier veel intensiever zijn dan elders het geval is.

Getracht zal moeten worden deze kosten evenwel zoveel mogelijk te drukken en in dit opzicht zijn wij het met

Ir Smit volkomen eens. Om dit te bereiken zal men moeten streven naar een zo groot mogelijke coördinatie van de werkzaamheden der bedrijfsverenigingen.

Waarschijnlijk is de verwachting van de heer Smit gegrond, dat het A.W.F. bij de Rijksverzekeringsbank zal worden ondergebracht? Misschien bedoelt hij, dat het A.W.F. in de toekomst gehuisvest zal kunnen worden in hetzelfde gebouw, waarin de Rijksverzekeringsbank is gehuisvest, wanneer de werkzaamheden van deze bank door reorganisatie van de sociale verzekering zullen zijn afgenomen. Het zou niet vriendelijk zijn tegenover de R.V.B. en voorschijns vormt artikel 24 van de wet, waarin staat, dat het A.W.F. te 's-Gravenhage moet zijn gevestigd, daarvoor een beletsel.

De kring der verzekerden.

De heer Smit meent, dat de wet ernstig te kort schiet wat betreft het begrip „verzekerde”. Materiëel en juridisch zijn nl. in de Ziektewet en de Werkloosheidswet geheel verschillende begrippen opgenomen, zonder dat daarvoor enige zakelijke grond aanwezig is.

Het belangrijkste verschil is de loongrens van f 6.000, die in de Ziektewet f 3.750 (praktisch reeds f 4.500) bedraagt. Inderdaad is de kring van verzekerden bij de Werkloosheidswet een andere dan bij de Ziektewet en de Kinderbijslagwet. Maar ook de Ziektewet en de Kinderbijslagwet verschillen onderling in dit opzicht. Al deze verschillen zullen blijken in de praktijk minder moeilijkheden op te leveren dan Ir Smit doet voorkomen, behoudens misschien wat de loongrenzen betreft, maar deze zullen wel naar elkaar toegroeien. Gebrek aan plaatsruimte belet ons om op de door Ir Smit te dezen aanzien genoemde details uitvoerig in te gaan.

Ongetwijfeld zal de Werkloosheidswet, wanneer zij eenmaal in de praktijk tot uitvoering komt, tot allerlei kwesties aanleiding geven. Spitsvondige beroepszaken, kolommen vol jurisprudentie, stof voor vakexamens, alles een eldorado voor juristen en examinatoren, zal men zeer zeker kunnen verwachten, hoezeer ook getracht is de wet zo duidelijk en leesbaar mogelijk te maken. Dat dit alles echter zal voortspruiten uit de door Ir Smit signaleerde verschillen tussen de Werkloosheidswet enerzijds en de andere sociale verzekeringswetten anderzijds, geloven wij niet.

Het is mogelijk, dat een wet als de Werkloosheidswet in Engeland niet tot stand zou zijn gekomen zonder dat zij het scherpe oog van de Governments-Actuary zou hebben gepasseerd. Men kan echter aannemen, dat de Regering ook de Werkloosheidswet niet op stapel heeft gezet, voordat zij, wat de financiële consequenties betreft, haar eigen adviseurs heeft geraadpleegd. De wiskundige adviseur van de Rijksverzekeringsbank zou wellicht in deze ook zijn geraadpleegd, indien aangenomen had mogen worden, dat men bij de Rijksverzekeringsbank beschikte over gegevens, die een inzicht konden verschaffen in de statistische en financiële problemen der werkloosheid.

Het denkbeeld van Prof. Molenaar, om de korte tijd, welke ons nog van de volledige uitvoering van de wet scheidt, voor een technische herziening te gebruiken, lacht ons niet toe. Er zullen zich, zoals hier boven reeds werd opgemerkt, bij de uitvoering ongetwijfeld verschillende kwesties voordoen, die t.z.t. een herziening vereisen. Eerst als enige ervaring is opgedaan, zou er o.i. reden zijn om de wet te herzien. Van de urgentie, om dit thans reeds te doen, nog vóór de wet praktisch heeft gewerkt, zijn wij niet overtuigd.

Naschrift.

Het zou een onbescheiden beroep op de plaatsruimte van dit blad zijn nogmaals mijnerzijds op alle kanttekeningen van de directeur van het Algemeen Werk-

loosheids Fonds op mijn bovengenoemd artikel in te gaan.

In hoofdzaak mag ik erkentelijk zijn voor de aandacht, welke aan mijn opmerkingen werd geschonken en het vertrouwen uitspreken, dat onder de erkend. deskundige leiding van Mr Morren van de Werkloosheidswet gemaakt zal worden wat er van te maken is.

Slechts bij een drietal punten van meer algemene strekking veroorloof ik mij nog een korte aantekening te stellen:

De vraag, hoe de omvangrijke op te bouwen reserves kunnen worden belegd, opdat van hun liquidatie in tijden van economische crisis een conjunctuurverbeterende werking uitgaat en geen crisisverscherpende, is een probleem van zo groot belang, dat mijn schroomvallige suggestie, noch Mr Morren's afwijzing daarvan hierover het laatste woord mogen zijn. Het moge in de belangstelling van de bevoegde economen worden aanbevolen.

Men vergist zich, als men meent, dat een verzekering, als geregeld in de Werkloosheidswet, geen behoefte zou hebben en of althans profijt kan trekken van de verzekeringstechnische voorlichting door een actuaaris. Vraagstukken als de reservering en de premievaststelling op grond van al dan niet uitgebreid statistisch materiaal, vereisen beslissingen, waarbij het inzicht van een ervaren actuaaris, i.c. van de wiskundige adviseur van de R.V.B. van grote waarde kan zijn. Aan mijn waardering voor het hoge gehalte van de tot dusverre geraadpleegde statistici doet dit uiteraard niets af. Wanneer echter van meet af een verzekeringswiskundige was ingeschakeld, zouden ongetwijfeld dezelfde en meer wenken zijn gegeven, die Mr Morren in de aanhef van zijn stuk als behartigenswaardig erkent, zodat hij niet gelijk thans zou hebben moeten betreuren, dat deze te laat worden ingebracht. Maar waarom dit niet alsnog voor een zo diep-ingrijpend vraagstuk als dat der premievaststelling gedaan?

Dat bij het constitueren van het Algemeen Werkloosheidsfonds niet op enigerlei wijze aansluiting is gezocht bij een bestaande kern van sociale verzekering, lijkt mij weinig in overeenstemming met de leuze van unificatie, welke sedert de bevrijding bepalend heet te zijn voor het beleid. Nog sterker geldt dit voor de grenzen van de verzekeringsplicht, m.n. de loongrens. Als men zich voor de materiële inhoud, noch voor de plaatsing van het top-uitvoeringsorgaan richt naar bestaande sociale verzekeringen, gaat weer een goede mogelijkheid tot vereenvoudiging, waarnaar het bedrijfsleven snakt, ongebruikt voorbij. Want het streven van Mr Morren moge op lage administratiekosten zijn gericht, hij kan niet tellen de vele improductieve arbeidsuren, welke door de loonadministraties der ondernemingen weer méér moeten worden besteed aan de invulling van wéér een nieuwe loonopgave naast die voor ongevallen-, ziekengeld-, kinderbijslag- en ziekenfondsverzekering. In een land, waar productieverhoging de allesbeheersende impuls behoort te zijn, is de negering van de consequenties in dit opzicht ontstellend.

Amsterdam.

Ir J. N. SMIT.

AANTEKENING.

ECONOMISCHE TOESTAND EN PROBLEMEN VAN MEXICO.

Mexico is door zijn ligging naast het welvarendste land van de wereld buitengewoon begunstigd. Van al de Latijns Amerikaanse republieken is Mexico, wellicht met uitzondering van Cuba¹⁾, het land, dat de nauwste economische betrekkingen met de Verenigde Staten heeft. Dit geldt zowel op het gebied van de handels- en kapitaalbeveging als van het toeristenverkeer. In de laatste jaren

¹⁾ Cuba neemt door de beschermde afzet van een belangrijk deel van zijn suikerproductie op de Amerikaanse markt, in dit opzicht een bijzondere positie in.

ging ongeveer driekwart van de uitvoer van dit land naar de Verenigde Staten, vanwaar ongeveer 85 pCt van de invoer van Mexico afkomstig was. De aanwezigheid en de oprichting van dochtermaatschappijen van Amerikaanse ondernemingen, waarin ook Mexicaans kapitaal deelneemt, bevordert een aanzienlijk kapitaalverkeer. Tengevolge van deze directe investeringen profiteert Mexico op verschillende gebieden van de technische „know how” van de Verenigde Staten, een niet te onderschatten factor voor een zich industrieel ontwikkelend land.

Mexico heeft met bijna alle Latijns Amerikaanse landen gemeen, dat het geld er vlug rolt, zodra het is verdiend. En waar de conjunctuur gunstig is en het land naar verdere industrialisatie streeft, is er een grote behoefte aan kapitaal en goederen. Mexico heeft zich in de laatste 10 à 20 jaren economisch krachtig ontwikkeld. Tot in de twintiger jaren was Mexico een mijnbouw- en agrarisch land. Zijn economische structuur was evenwel niet zo eenzijdig als van vele andere Latijns Amerikaanse landen. De mijnbouw, nog altijd een van de belangrijkste delen van de Mexicaanse economie, is namelijk niet eenzijdig, zoals bijv. in Chili (koper) en Bolivia (tin), maar omvat de winning van zilver en goud, van verschillende industriële metalen (o.a. koper, lood en zink), van ijzer, steenkool, petroleum enz. De exploitatie van de mijnen was vroeger voornamelijk in handen van buitenlandse maatschappijen, welke werden aangetrokken door de lage arbeidslonen. De revolutie van 1910, de onteigening van de petroleummaatschappijen in de dertiger jaren, hebben hierin een wijziging gebracht.

Mijnbouwproducten vormden vroeger verreweg het belangrijkste gedeelte van de uitvoer. Vlak voor de oorlog namen mineralen en olie ruim 70 pCt van de uitvoer voor hun rekening en fabricaten nauwelijks 2 pCt. Na de oorlog liep de belangrijkheid van deze twee groepen voor de uitvoer niet meer zover uiteen. Het belangrijkste mijnbouwproduct is nog steeds zilver, hoewel ook lood en zink een belangrijke plaats innemen. De productie van alle belangrijke metalen blijft na de oorlog op een hoog niveau, zoals uit onderstaande tabel blijkt.

Productie van enkele metalen in 1.000 kg.

Jaar	Zilver	Goud	Lood	Zink	Koper
1939	2.400	26,2	219.000	134.000	44.000
1940	2.600	27,5	196.000	115.000	38.000
1943	2.700	19,6	218.000	197.000	50.000
1944	2.300	15,8	185.000	219.000	41.000
1945	1.900	15,5	205.000	210.000	62.000
1948	1.780	11,4	193.000	179.000	59.000
1949 ¹⁾	1.500	12,9	223.000	173.000	58.000

¹⁾ Schatting.

Afgaande op het aantal werkzamen in de landbouw (ongeveer 65 pCt) is Mexico een agrarisch land. Deze tak van nijverheid draagt echter slechts voor ongeveer 20 pCt tot het nationale inkomen bij. Evenals de mijnbouw, is ook de landbouw tamelijk veelzijdig; deze staat echter nog op een lage trap van ontwikkeling. De agrarische hervorming van 1915, welke de grote bezittingen (haciendas) onder de bevolking verdeelde, heeft geleid tot een sterke uitbreiding van het landbezit onder de bevolking. Deze verdeling heeft ook haar schaduwzijde. Deze hervorming riep de zgn. „ejido” in het leven, een agrarische eenheid, welke aan de bewoners van een dorp behoort. Deze eenheid wordt verdeeld in stukken of coöperatief bewerkt. Deze ejidos kunnen niet worden verkocht en daardoor ook niet als onderpand van een hypotheek dienen. Daardoor bestaat er een zeer aanzienlijke kapitaalschaarste in de landbouw. Daar particuliere credietinstellingen niet bereid waren zonder onderpand agrarisch crediet te verlenen, werden staatscredietinstellingen in het leven geroepen, welke echter grote verliezen hebben geleden.

De ontwikkeling van de landbouw werd daarentegen krachtig bevorderd door uitbreiding van irrigatiewerken

en wegeaanleg. Een belangrijk deel van de jaarlijkse begrotingsuitgaven is bestemd voor aanleg van deze werken. Welke betekenis wegeaanleg voor de uitbreiding van de landbouw heeft, heeft de voltooiing van de Pan-American Highway, welke dwars door Mexico loopt, bewezen. Deze weg heeft geheel nieuwe gebieden ontsloten, welke in cultuur werden gebracht.

Aanleg van wegen en irrigatiewerken en uitbreiding van maatregelen tegen erosie van de grond hebben de agrarische productie sterk doen toenemen. De bebouwde oppervlakte is, vergeleken met vóór de oorlog, met ongeveer 35 pCt toegenomen. De belangrijkste producten zijn tarwe, mais, suiker, katoen en koffie. De oogst van deze producten is in de laatste jaren zeer goed geweest. Dit jaar is er een recordoogst van katoen (bijna 900.000 balen) en het vorige jaar was er een van koffie (ongeveer 1,1 miljoen zakken van 60 kg). Daarentegen heeft de veeteelt nog steeds van mond- en klauwzeer onder het vee te lijden. Wat de afzet van producten betreft, een goede organisatie van de handel ontbreekt.

Daarvan is de Regering van het land zich echter bewust, maar verbetering is niet snel tot stand te brengen bij een op lage trap van ontwikkeling staande agrarische bevolking.

De tegenstelling tussen het dynamisch moderne en het statisch achterlijke zijn kenmerkend voor alle economisch achterlijke landen, welke zich in een proces van snelle ontwikkeling bevinden; Mexico vormt daarop geen uitzondering. Dit verschil is frappant te zien tussen Mexico City met zijn vele hypermoderne gebouwen en het platteland, waar men zeer primitieve vormen van landbouw aantreft. Het moderne aspect van Mexico is voor een belangrijk deel toe te schrijven aan de snelle ontwikkeling van de industrie, welke van de laatste kwarteeuw dateert. De laatste wereldoorlog heeft deze vooruitgang aanzienlijk bevorderd.

De redenen hiervoor waren de afsluiting van de Europese aanvoer van goederen en de grote vraag voor oorlogsdoeleinden uit de Verenigde Staten, waardoor niet alleen kapitaal, maar ook technische hulp aan de opkomende Mexicaanse industrie ter beschikking werd gesteld. Dit gaat gepaard met een streven industriële en agrarische grondstoffen meer en meer in eigen land te bewerken.

De vestiging van nieuwe industrieën concentreert zich in Mexico, evenals in vele andere Latijns Amerikaanse landen in 'en vlak bij de steden. Dit gaf aanleiding tot bouw van fabrieken, kantoorgebouwen, huizen en openbare nutsbedrijven. De inflatie, als altijd gepaard gaande met geldovervloed, leidde tot een ware „boom” in het bouwbedrijf. Bovendien wordt in Mexico het kopen van huizen als een conservatieve belegging beschouwd. Mede om deze reden worden de besparingen van de bevolking in belangrijke mate naar de markt voor onroerend goed geleid. Voor de zich uitbreidende industrie is daardoor onvoldoende kapitaal beschikbaar.

Dit is een van de oorzaken van de inflatie in Mexico, een verschijnsel, dat dit land met vrijwel alle Latijns Amerikaanse landen gemeen heeft. De gestegen uitvoerwaarde in de oorlog deed de goudvoorraad van de Bank van Mexico enorm toenemen. Van ongeveer \$ 30 miljoen in 1938 steeg deze tot ongeveer \$ 300 miljoen in 1945. Het geldvolume expandeerde sedert 1942 in vrijwel evenredige mate. Toen na 1945 de goudvoorraad snel en zeer aanzienlijk daalde, bleef het geldvolume echter gelijk.

De groei van de industrie is onevenwichtig geweest. Door de verzekerde afzet en de hoge prijzen in de oorlog is een aantal industrieën ontstaan of hebben, bestaande industrieën zich uitgebreid, welke zich in de langzamerhand ontwikkelde kopersmarkt niet meer konden handhaven. De zeer aanzienlijke depreciatie van de peso, nl. van 4,85 peso tot 8,65 peso voor de dollar — de nieuwe koers is, na een jaar van zweven, in Juni 1949 vastgesteld — is als een belangrijke protectie voor de Mexicaanse

industrie te beschouwen. De Minister van Financiën verklaarde de nieuwe pariteit om de volgende redenen als gerechtvaardigd, nl. de verwachting, dat daardoor de uitvoer bevordert en de invoer geremd zal worden; de aanmoediging voor het gevluchte kapitaal om terug te keren en voor nieuw kapitaal om binnen te komen en de hoop, dat de koers voor onbepaalde tijd kan worden gehandhaafd. De eerstgenoemde verwachtingen zijn reeds in vervulling gegaan.

De laatstgenoemde verwachting wijst er op, dat de nieuwe koers voor de peso op een niveau is vastgesteld, welke blijkbaar eerder een onderwaardering dan een overwaardering van de valuta inhoudt. In een land, dat zich snel wenst te industrialiseren, waar het bankwezen wegens het ontbreken van een goede kapitaalmarkt — een belangrijk deel van de besparingen wordt uit veiligheidsoverwegingen in de Verenigde Staten belegd — een zeer belangrijke rol in de industrie-financiering speelt, en waar bovendien ook het aantrekken van buitenlands kapitaal noodzakelijk is, kan een dergelijke monetaire politiek geen verwondering wekken.

De aanzienlijke depreciatie van de peso, welke reeds begon met het loslaten van de oude koers in Juli 1948 heeft een aanmerkelijke verbetering in de economische positie van het land gebracht. De handelsbalans over 1949 zal waarschijnlijk voor het eerst na vijf jaren van passiviteit, weer een actief saldo opleveren.

	Uitvoer	Invoer	Uitvoer-
		(in miljoenen peso)	overschot
1938.	664	515	149
1941.	643	967	— 324
1943.	1.092	924	168
1944.	1.024	1.416	— 392
1945.	1.207	1.679	— 472
1946.	1.543	2.749	— 1.206
1947.	1.980	3.360	— 1.380
1948.	2.603	3.120	— 517
1949 ¹⁾	3.310	3.200	110

¹⁾ over 11 maanden.

Het grote invoersaldo in 1946 en 1947 is een gevolg van de gestegen invoerbehoefte na de oorlog en van de prijsstijging van de Amerikaanse producten. Deze stijging werd voor een aanzienlijk deel gefinancierd door afgifte van goud. De goudvoorraad van de Bank van Mexico, die voor de oorlog ongeveer \$ 30 miljoen bedroeg, was in 1945 — zoals reeds opgemerkt — gestegen tot het tienvoudige van dit bedrag. In Augustus 1948 werd de goudvoorraad voor het laatst gepubliceerd en bedroeg toen nog slechts \$ 44 miljoen. Daarmede was het vooroorlogse niveau bijna weer bereikt.

In de laatste maanden is, mede door het uitvoeroverschot, de monetaire positie van het land echter weer versterkt.

Door de stijging van de opbrengsten van het toeristenverkeer, dat een zeer belangrijke post op de betalingsbalans is, en de terugkeer van gevlucht en invoer van nieuw kapitaal is de goud- en dollarvoorraad van de centrale bank in de laatste tijd aanzienlijk gestegen, terwijl bovendien verschillende uitstaande credieten konden worden afgelost.

Ondanks de waarschijnlijke onderwaardering van de peso, heeft de Regering de invoerverboden, welke in de zomer van 1947 werden ingesteld, om de positie van de betalingsbalans te versterken, in het algemeen niet opgeheven. Zelfs zijn met de aanvaarding van de nieuwe koers in de zomer van 1949 contingenteringen ingesteld. Het Mexicaanse tarief van invoerrechten is bovendien uitgesproken protectionistisch. Vóór 1930 was het tarief zuiver fiscaal. Sedertdien is het meer en meer in de richting van de bescherming van de binnenlandse industrie gegaan. Bepaalde goederen, vooral kapitaalgoederen, welke niet

in het eigen land kunnen worden voortgebracht, hebben een laag invoerrecht.

De invoerverboden en invoerrestricties, welke voor een belangrijk deel de invoer van Amerikaanse gebruiksgoederen treffen, hebben niet kunnen verhinderen, dat Mexico in het afgelopen jaar een tekort van ongeveer \$ 45 miljoen in het handelsverkeer met de Verenigde Staten had. Hoewel hier aan de andere kant aanzienlijke dollarinkomsten uit het Amerikaanse toeristenverkeer tegenover staan, vereist de jaarlijkse aflossing van de aanzienlijke buitenlandse schuld in dollars grote bedragen. Ook Mexico heeft derhalve één dollarprobleem.

In het begin is gewezen op de nauwe economische betrekkingen tussen Mexico en de Verenigde Staten. Dit heeft tot gevolg, dat de Amerikaanse conjunctuurbewegingen zich ook in Mexico voortplanten. Duidelijk was dit te zien in de eerste helft van 1949, toen de recessie in de Verenigde Staten ook tot een verminderde bedrijvigheid in Mexico leidde, o.a. in de textielindustrie. Over het algemeen was 1949 echter een jaar van vooruitgang.

De economische ontwikkeling van het land wordt door de huidige gunstige toestand bevorderd. Voor de uitbreiding van de petroleumindustrie, een onderdeel van het project voor economische ontwikkeling, bestaan grote plannen, indien het benodigde buitenlands kapitaal kan worden aangetrokken. De lening van de Internationale Bank aan de Mexican Light & Power Co. zal de productie van electriciteit vermeerderen. Het elektriciteitsverbruik stijgt ongeveer met 10 pCt per jaar als een gevolg van de industriële ontwikkeling en de verhoging van de levensstandaard. De schaarste aan electriciteit is min of meer een chronisch euvel geworden. Zolang de conjunctuur in de Verenigde Staten gunstig blijft, is te verwachten, dat de investeringen en daarmee de economische activiteit op een hoog niveau zal blijven gehandhaafd. Bovendien zijn de gunstige gevolgen van de devaluatie nog niet geheel uitgewerkt.

Hoewel Nederland zijn handelsbetrekkingen met Mexico in de jaren na de oorlog, zoals blijkt uit onderstaande cijfers, heeft uitgebreid, behoort aan deze markt meer aandacht te worden besteed in het kader van algemene bevordering van de export.

De in- en uitvoer van Nederland uit en naar Mexico.

	Invoer		Uitvoer		Saldo in duizenden gulden
	in duizenden kg	in duizenden gulden	in duizenden kg	in duizenden gulden	
1939	61.123	4.437	2.664	1.613	— 2.824
1946	5.857	2.213	1.362	2.587	+ 374
1947	47.794	15.647	2.170	4.864	— 10.783
1948	158.772	27.633	1.613	4.600	— 23.033
1949(eerste 10 mnd op jaarbasis)	224.810	25.110	923	3.010	— 22.100

Het handelsverdrag, dat de vorige maand met dit land werd afgesloten, biedt daartoe een goede gelegenheid. Mexico, dat door de oorlog nog meer dan vroeger op de Verenigde Staten is georiënteerd, heeft evenwel ook met een dollarschaarste te kampen, hetgeen dit land noopt tot een herstel van haar vooroorlogse handelsbetrekkingen met Europa, een proces, dat overigens reeds aan de gang is.

INTERNATIONALE NOTITIES.

DE BUITENLANDSE HANDEL VAN WEST-DUISSLAND IN 1949.

West-Duitsland heeft, met inbegrip van West-Berlijn, in 1949 naar hoeveelheid evenveel ingevoerd als in 1936; in 1948 werd nog slechts 70 pCt van de invoer van 1936 gehaald. De uitvoer bedroeg nog maar 40 pCt van de hoeveelheid in 1936 geëxporteerd, dit terwijl de export t.o.v. 1948 met ca 90 pCt was toegenomen. Naar waarde beliep de in- en uitvoer in 1949 resp. \$ 2,2 mrd en \$ 1,1 mrd.

Berekent men de invoer per hoofd der bevolking, dan krijgt men voor de jaren 1936, 1948 en 1949 de volgende cijfers (basis koopkracht 1936): R.M. 70, R.M. 38 en R.M. 58. In het bedrag voor 1936 zijn de aanvoeren uit de gebieden ten oosten van de lijn Oder-Neisze, uit de huidige Sovjet-zone en uit Oost-Berlijn niet begrepen. Voor de uitvoer zijn de overeenkomstige bedragen — voor 1936 met uitsluiting van levering naar boven genoemde gebieden en het Saargebied — resp. R.M. 84, R.M. 15 en R.M. 29. Het uitvoeroverschot per hoofd der bevolking van R.M. 14 in 1936 heeft derhalve plaatsgemaakt voor een invoeroverschot van, R.M. 23 in 1948 en R.M. 29 in 1949. Deze cijfers werden ontleend aan „Der Volkswirt” van 10 dezer.

Ook de samenstelling van in- en uitvoer heeft, blijkens onderstaande cijfers, aanzienlijke wijziging ondergaan.

In- en uitvoervolume in 1949 (in pCt van 1936)

	Voedings- en genot- middelen	Grond- stoffen	Half- fabrikaten	Eind- fabrikaten
Invoer	140	70	75	180
Uitvoer		60	120	ca 30

In de laatste maanden van 1949 kwam de liberalisering van het Westduitse handelsverkeer in de cijfers voor de buitenlandse handel tot uitdrukking, dit vooral met betrekking tot de invoer van voedings- en genotmiddelen. Het ziet er naar uit, dat, tenminste voor talrijke voedings- en genotmiddelen, die in het kader der vrijmaking in grote hoeveelheden werden geïmporteerd, de markt zijn verzadigingspunt snel nadert.

De uitvoer heeft vooralsnog minder vruchten van de liberalisering van het handelsverkeer geplukt, hetgeen „der Volkswirt” ten dele toeschrijft aan het feit, dat de partnerlanden minder bereidwilligheid t.a.v. de vrijmaking vertonen. Niettemin vertoont de uitvoer een tendentie tot stijgen, o.a. doordat de exportfirma's op korte termijn kunnen leveren en doordat de moeilijkheden om exportassortimenten van gelijke kwaliteit gereed te maken door de ruimere aankoopmogelijkheid van grondstoffen grotendeels zijn overwonnen. Genoemd blad meent dan ook te mogen zeggen, dat de vrijmaking van het handelsverkeer voor West-Duitsland per saldo toch wel resultaten heeft opgeleverd.

DE PRODUCTIE VAN RUWE OLIE IN 1949.

De productie van ruwe olie in 1949 hield aanvankelijk over het algemeen gelijke tred met de na-oorlogse stijging van de vraag. Later in het jaar werd evenwel de productie in enkele belangrijke productielanden door verschillende oorzaken belemmerd, terwijl die in de Verenigde Staten gedurende het gehele jaar aan restricties was onderworpen.

Geschatte productie van ruwe olie.

(in duizenden metrieke tonnen).

	1948	1949
Noord-Amerika, w.o.:	278.881	256.130
Verenigde Staten	277.190	253.200
Canada	1.691	2.930
Latijns-Amerika, w.o.:	90.369	89.884
Venezuela	70.116	68.381
Midden Oosten, w.o.:	57.496	70.637
Perzië	25.269	27.080
Saoedie-Arabië	19.260	23.471
Verre Oosten, w.o.:	7.539	10.040
Indonesië	4.120	5.650
Ned. Nw Guinea	—	250
West-Europa, w.o.:	1.251	1.592
Nederland	496	620
Duitsland	635	842
Oost-Europa, w.o.:	35.435	39.380
Sovjet-Unie	29.100	33.200
Roemenië	4.500	4.200
Totaal	470.971	467.663

De daaruit voortvloeiende productiedaling werd ten dele gecompenseerd door toeneming der productie in andere, met name op het Oostelijk halfrond gelegen, gebieden. Per saldo kan de wereldproductie in het afgelopen jaar worden geschat op ca 468 mln metrieke tonnen, of wel 1 pCt lager dan in 1948.

Het meest in het oog vallend is, aldus „Petroleum Press Service” van Februari 1950, het contrast tussen het productiebeloop in de Verenigde Staten en de rest van de wereld. De binnenlandse behoefte in eerstgenoemd land aan alle soorten olieproducten, uitgezonderd gasoline, was aanmerkelijk lager dan in 1948. Daar de olie-export van dit land in het afgelopen jaar gering was en de invoer, daarentegen aanzienlijk was gestegen, was het uitsluitend te danken aan de krachtdadige productiebeperking, dat de olieprijsen gedurende het afgelopen jaar konden blijven gehandhaafd. Voor 1950 echter wordt door het „Bureau of Mines” een toeneming van de Amerikaanse vraag geraamd van 4,5 pCt t.o.v. 1949, zulks in tegenstelling met de, op de ervaringen van het vorig jaar gebaseerde, verwachtingen.

WAT GEBEURT ER NA 30 JUNI 1952?

Onder de titel „Marshall plan progress and the job ahead” heeft de „New York Herald Tribune” een supplement gewijd aan de in de Marshall-landen gedurende het E.R.P. gemaakte vorderingen met het economisch herstel.

Hoewel er een grote vooruitgang valt te constateren, ziet het er naar uit, dat niet alle problemen, die Amerikaanse hulp d.m.v. het Marshall-plan noodzakelijk maakten, op het tijdstip, dat de E.C.A. eindigt — zoals bekend 30 Juni 1952 — zullen zijn opgelost. Zelfs wanneer wordt verondersteld, dat een zeer groot resultaat wordt bereikt in de bestrijding van het dollartekort gedurende de komende E.R.P.-jaren, zal de E.C.A. in het gunstigste geval Europa achterlaten met een slechts wankel evenwicht met het dollargebied.

Niemand gelooft, zo gaat het blad verder, dat „there is any magic in the date of June 30, 1952”. Europa zal dan nog altijd grote hoeveelheden grondstoffen, machines en wellicht één derde gedeelte van zijn voedingsmiddelen moeten importeren en het zal zich geplaagd zien voor de moeilijkheid de dollars te verdienen, die het nodig heeft om die goederen te kunnen betalen, welke alleen Amerika kan leveren. Volgens recente gegevens zullen bepaalde landen, met name Griekenland en Oostenrijk, in 1952 het beoogde herstel waarschijnlijk niet bereiken en deze landen zullen na deze datum buitengewone hulp nodig hebben. Voorts zullen, vnl. door de Europese landen zelf, maatregelen moeten worden genomen om te voorkomen, dat de onder het E.R.P. behaalde voordelen hun weer ontgaan.

Bij „officials” in Washington is naar aanleiding van het bovenstaande de vraag gerezen, wat er na het einde van het Marshall-plan, dat in Juni a.s. het Amerikaanse volk ca \$ 10 mrd heeft gekost en waarschijnlijk nog \$ 5 mrd meer in Juni 1952, zal moeten gebeuren. Hierop kan vooralsnog geen antwoord worden gegeven. Sommige „officials” spreken van de waarschijnlijkheid van een nieuwe coördinatie van de verschillende in 1952 bestaande hulpprogramma's. Zij hopen, dat Truman's bekende „Punt Vier”, dat hulp beoogt aan onontwikkelde gebieden in zekere mate de E.C.A.-hulp kan verdringen. Voorts voorzien zij een mogelijkheid van een afzonderlijk nieuw programma voor Oostenrijk en Griekenland.

Uiteraard zal de Amerikaanse politiek in 1952 in belangrijke mate worden bepaald door de vorderingen in de komende 2½ jaar. Hoe groter de vorderingen zijn, des te geringer zal vermoedelijk de buitengewone hulp na 1952 behoeven te zijn. Uit de uitspraak van Hoffman: „The first half of the job is done. We now face the less costly

in dollars but the vastly more difficult job in terms of human adjustment of lifting Europe above the need of extraordinary outside assistance”, blijkt wel, dat hij en zijn staf weten, hoe critiek de komende jaren kunnen zijn.

Om Hoffman's doel te bereiken zullen aanpassingen nodig zijn aan beide zijden van de Oceaen. De Amerikanen zullen een groter deel van Europa's goederen moeten importeren en de Europese bedrijven zullen hun producten, hun verpakking enz., moeten aanpassen aan de Amerikaanse behoeften en gewoonten. De grote aanpassing, die Hoffman van Europa vraagt, wil het de noodzakelijkheid van een verdere en grootscheepse Amerikaanse hulp voorkomen, is: verlaging van de tariefmuren, afschaffing der handelsquota, beteugeling van de inflatie en coördinatie van de binnenlandse fiscale politiek, om, zo veel als mogelijk is, een einde te maken aan economische conflicten en spanningen, die er tussen de verschillende landen bestaan.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

De geldmarkt.

De geldmarkt bleef ook gedurende de afgelopen week krap, hoewel enige lichte symptomen van vermindering der spanning zichtbaar werden. De voorschotten en beleningen bij De Nederlandsche Bank waren reeds aan het begin der verslagweek enigszins gedaald t.o.v. de week te voren, nl. met f 18 mln tot f 157 mln. Hiertegenover stond echter in de eerste plaats, dat de saldi van Nederlandse banken bij de Circulatiebank met f 6 mln afnamen tot het lage bedrag van f 27 mln, terwijl zich voorts het opmerkelijke feit voordeed, dat schatkistpapier bij De Nederlandsche Bank bleek te zijn verdisconteerd, nl. f 6 mln. Deze laatste wijze om zich liquide middelen te verschaffen, wordt door de banken en wisselmakelaars meestal alleen in geval van dringende geldbehoefte toegepast. Weliswaar is de discontoet, welke door De Nederlandsche Bank wordt berekend, slechts 3 pCt tegenover een beleningsrente van 3½ pCt, maar bij disconteren betaalt men rente over de gehele resterende looptijd van het verdisconteerd schatkistpapier, terwijl belening alleen rente kost over die dagen, dat men werkelijk geld nodig heeft.

De callgeldrente bleef de gehele week op 1½ pCt gehandhaafd; tegen het einde der week vond echter soms niet alle aanbod vraag tegenover zich.

De markttarieven voor schatkistpapier ondergingen voor de kortere termijnen enige verlaging. Voor alle termijnen, behalve Juli, was de notering 1½-9/16. Het Julipapier, waarvan relatief weinig uitstaat, en dat dus nogal gezocht is i.v.m. het streven de portefeuilles schatkistpapier zo gelijkmatig mogelijk over de verschillende maanden van het jaar te verdelen, noteerde 17/16-½.

De kapitaalmarkt.

Zoals uit bijgaande tabel blijkt, waren gedurende de afgelopen week de koersveranderingen gering.

Na een lange periode van emissiestilstand, werden er de laatste tijd weer enige aandelenemissies en introducties ter beurze aangekondigd. De grootste hiervan was de emissie Wm. Müller, groot f 2,7 mln. Andere emissies hangen nog boven de markt, o.a. een belangrijke emissie Hoogovens.

Drie van de grote Nederlandse banken hebben thans hun jaarverslag over 1949 gepubliceerd. De winsten bleken niet veel te zijn veranderd t.o.v. 1948, en de dividenden werden gehandhaafd. De koersen der bankaandelen ondergingen daardoor weinig verandering. De vraag naar Indonesische aandelen werd enigszins gestimuleerd door het feit, dat Indonesië een lening van \$ 100 mln van de

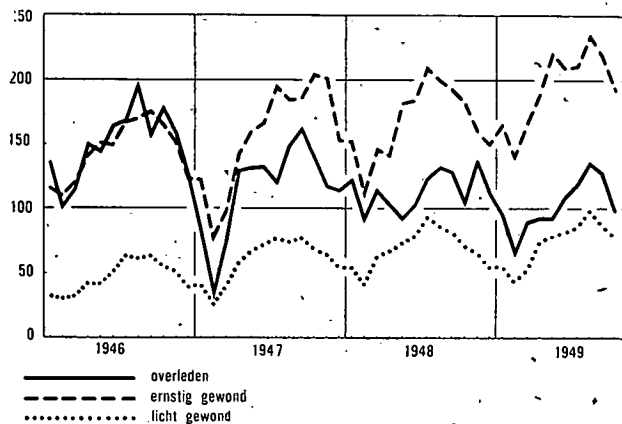
Export-Importbank verkreeg, welke vnl. voor productieve doeleinden zal worden aangewend.

Ook de koersen op de staatsfondsenmarkt ondergingen weinig verandering. De voorlopige berichten over de inschrijvingen op de nieuwe 3½ pCt staatslening wijzen er op, dat hierop vnl. door institutionele beleggers zal worden ingeschreven, en dat de belangstelling van particuliere beleggers voor deze emissie gering is.

	10 Febr. 1950	17 Febr. 1950
Aand. indexcijfers		
Algemeen	163,4	163,3
Industrie	226,3	225,9
Scheepvaart	153,9	155,1
Banken	135,4	135,9
Indon. aandelen	66,9	66,7
Aandelen		
A.K.U.	183	179½
Philips	231¼	229½
Unilever	226	232½
H.A.L.	159	159½
Amsterdam Rubber	150½	148½
H.V.A.	158¾	156½
Kon. Petroleum	292	294½
Staatsobligaties		
2½ pCt N.W.S.	81 ⁵ / ₁₆	81 ⁵ / ₁₆
3-3½ pCt 1947	98 ¹¹ / ₁₆	98 ¹¹ / ₁₆
3 pCt Invest. certif.	99 ¹ / ₁₆	99 ¹ / ₁₆
3 pCt Dollarlening 1947	98 ³ / ₈	98 ¹ / ₂
3½ pCt 1948	100 ³ / ₄	100 ⁷ / ₈

GRAFIEK.

Indexcijfers slachtoffers van verkeersongevallen in Nederland. (1938 = 100).

Bron: C.B.S.

STATISTIEKEN.

FEDERAL RESERVE BANKS.

(Voornaamste posten in miljoenen dollars).

Data	Metaalvoorraad		Other cash	U.S. Govt securities
	Totaal	Goudcertificaten		
31 Dec. 1946	18.381	17.587	268	23.350
19 Jan. 1950	23.194	22.645	326	17.872
26 Jan. 1950	22.194	22.650	352	17.764
2 Febr. 1950	23.164	22.620	364	17.855

Data	F.R.-biljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Govt	Member-banks
31 Dec. 1946	24.945	17.353	393	16.139
19 Jan. 1950	23.098	18.248	38	16.487
26 Jan. 1950	22.918	18.366	539	16.420
2 Febr. 1950	22.911	18.647	637	16.532

BANK VAN FRANKRIJK.

(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaalvoorraad	Disconto's en voorschotten	Voorschotten aan de Staat		
			Vaste	Schatkist	Bezettingskosten Duitsland
26 Dec. 1946	94.817	118.302	59.449	67.900	426.000
12 Jan. 1950	52.981	366.347	125.042	159.300	426.000
19 Jan. 1950	52.981	359.621	125.042	160.000	426.000
26 Jan. 1950	52.981	380.337	125.042	159.900	426.000
2 Febr. 1950	52.981	366.275	125.042	164.800	426.000

Data	Bankbiljetten circulatie	Deposito's			
		Totaal	Staat	accords de coop. économique	Diversen
26 Dec. 1946	721.865	63.458	77	15.961	118.076
12 Jan. 1950	1.281.991	134.114	77	17.910	121.177
19 Jan. 1950	1.260.854	139.115	28	22.910	133.526
26 Jan. 1950	1.256.758	156.478	42	17.565	120.846
2 Febr. 1950	1.289.162	138.498	87		

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 20 Februari 1950.

Activa.		
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	Hoofdbank f 3.600.000,— Bijbank " " Agentsch. " "	f 3.600.000,—
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art 15, onder 4°, van de Bankwet 1948)	" "	"
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	" "	f 1.600.000.000,—
Voorschotten in rek. ctt op onderpand (incl. beleningen)	Hoofdbank f 141.074.799,44 Bijbank " 212.041,54 Agentsch. " 4.613.191,14	f 145.900.032,12 " 144.849.763,50 " 1.050.268,62
Op effecten enz.	" "	" 145.900.032,12
Op goederen en celen	" "	"
Voorschotten aan het Rijk (art. 20 van de Bankwet 1948)	" "	" 1.500.000.000,—
Boekvordering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	" "	"
Munt en muntmateriaal:		
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f 870.859.932,90	
Zilveren munt enz.	" 12.212.946,85	883.072.879,75
Papier op het buitenland	f 70.063.000,—	"
Tegoed bij correspondenten in het buitenland	" 693.050.727,06	" 764.841.491,20
Buitenlandse betaalmiddelen	" 1.727.764,14	"
Vorderingen in guldens op vreemde circulatiebanken en soortgelijke instellingen	" "	" 357.894.174,51
Belegging van kapitaal, reserves, pensioenfonds en voorzieningsfonds	" "	" 120.687.191,35
Gebouwen en inventaris	" "	" 2.000.000,—
Diverse rekeningen	" "	" 298.769.032,24
		f 5.676.764.801,17
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefonds	" 15.333.335,71	
Bijzondere reserves	" 61.674.999,18	
Pensioenfonds	" 22.691.009,14	
Voorzieningsfonds personeel in tijdelijke dienst	" 1.499.667,79	
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)	" 68.117.695,—	
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgifte)	" 2.945.329.770,—	
Bankassigaties in omloop	" 109.949,14	
Rekening courant saldo's:		
's Rijks Schatkist	f 521.546.340,09	
's Rijks Schatkist bijzondere rekening	" 714.260.636,66	
Geblokkeerde saldo's	" 1.943.674,70	
Saldo's van banken in Nederland	" 27.960.222,—	
Vrije saldo's van vreemde circulatiebanken en soortgelijke instellingen	" 487.837.109,56	
Andere vrije saldo's	" 393.782.507,30	
		f 2.147.330.490,31
Crediteuren in vreemde geldsoort	" 13.191.866,29	
Diverse rekeningen	" 381.486.018,61	
		f 5.676.764.801,17

1) Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen f —
 2) Waarvan aan Indonesië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99) " 34.259.225,—
 Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten " 137.799.064,50

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen	7 Febr. 1950	31 Jan. 1950
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederl. Bank N.V.	f 547.764.934,49	f 635.876.097,26
Saldo van 's Rijks Schatkist bij de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	„ 3.421.917,90	„ 4.001.638,52
Kasvorderingen wegens creditverstreking aan het buitenland	—	—
Daggeldlening tegen onderpand	—	—
Saldo der postrekeningen van Rijkscomptabelen	„ 409.874.732,28	„ 367.115.088,30
Voorschotten op ult. December 1949 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	—	—
Vordering in rek. courant op: V.S. Indonesië	„ 48.135.002,15	„ 37.495.000,—
Suriname	„ 29.688.751,03	„ 29.588.751,03
Ned. Antillen	—	—
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	—	—
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	—	—
Andere staatsbedrijven en instellingen	„ 400.631.258,78	„ 404.123.522,44
Verplichtingen		
Voorschot, door De Nederl. Bank N.V., verstrekt	—	—
Voorschot, door De Nederlandsche Bank N.V. in rekening courant verstrekt	—	—
Schuld aan de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	—	—
Schatkistbiljetten in omloop	f 1997.791.200,—	f 1996.991.200,—
Schatkistpromessen bij De Nederlandsche Bank N.V. in gevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	„ 1.600.000.000,—	„ 1.600.000.000,—
Schatkistpromessen in omloop (rechtstreeks bij De Nederl. Bank N.V. is geplaatst nihil) f 5.947,8 mln. w.o. garantie Bretton Woods f 1.151 mln	„ 4796.800.000,—	„ 4825.800.000,—
Daggeldleningen	„ 139.085.198,50	„ 139.369.621,50
Muntbiljetten in omloop	„ 132.688.706,10	„ 132.688.706,10
Schuld op ult. December 1949 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	„ 132.688.706,10	„ 132.688.706,10
Schuld in rek. courant aan: V.S. Indonesië	—	—
Suriname	—	—
Ned. Antillen	„ 18.288.339,05	„ 18.488.339,05
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	„ 21.516.840,91	„ 20.134.481,14
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	„ 449.308.473,—	„ 386.972.546,52
Andere staatsbedrijven	—	—
Schuld aan diverse instellingen in rekening met 's Rijks Schatkist	„ 1588.298.766,33	„ 1584.707.347,62

DE JAVASCHE BANK.

(Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt- en muntmateriaal goud	Vorderingen in vreemd courant betaalbaar	Zilveren tekenmunt en pasmunt	Disconto's en voorschotten op onderpand betaalbaar in eigen courant	Voorschotten aan de Regering v. d. Rep. der V.S.I.
31 Mrt. '47	477.080	35.363	33.256	85.402	255.201
25 Jan. '50	674.695	83.232	14.903	35.378	1.524.177
1 Febr. '50	674.695	47.032	14.832	69.591	1.645.632
8 Febr. '50	674.695	52.930	14.822	68.233	1.645.271
Data	Diverse Rekeningen (Actie)	Bankbiljetten in omloop	Rekeningcourant saldi		Van anderen
			Van de Regering van de Rep. der V.S.I.	Bijzond. rekening inzake de E.A.C. hulp	
31 Mrt. '47	81.527	453.816	—	—	503.718
25 Jan. '50	36.762	934.908	—	189.439	1.220.904
1 Febr. '50	38.509	928.297	—	—	1.289.291
8 Febr. '50	37.332	940.659	—	—	1.277.029

Muntbiljettencirculatie per 31 Maart 1947 f 646.830.979.
 Muntbiljettencirculatie per 25 Jan. 1950 f 988.882.898,50.
 Muntbiljettencirculatie per 1 Febr. 1950 f 990.280.812,25.
 Muntbiljettencirculatie per 8 Febr. 1950 f 1.014.688.414

NATIONALE BANK VAN ZWITSERLAND.

(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaalvoorraad	Buitenh. wissels	Disconto's en voorschotten	Effecten	Biljetten in omloop	Andere crediten
31 Dec. 1946	4.949,9	158,0	238,7	52,7	4.090,7	1.163,7
14 Jan. 1950	6.253,5	267,0	96,5	39,7	4.273,8	2.006,8
23 Jan. 1950	6.257,7	267,3	95,8	39,7	4.211,3	2.070,8
31 Jan. 1950	6.254,5	269,4	93,8	39,7	4.264,6	2.016,9

ZWEEDSE RIJKSBANK.

(Voornaamste posten in miljoenen kronen).

Data	Metaal		Staatsfondsen		Saldo buitenland	Fondsen ter beschikking der staats-schuld	Promessen staats-schuld
	Goud	Over-waarde goud	Eigen	Vreemd			
31 Dec. 1946	839	532	1.544	594	284	94	182
23 Jan. 1950	154	208	2.822	702	272	—	120
31 Jan. 1950	154	208	2.794	706	264	—	120
7 Febr. 1950	154	207	2.752	704	274	—	120

Data	Biljetten in circulatie	Deposito's				45 dagen	Buitenlandse banken	Regularisatie-rekening
		Direct opvraagbaar		Banken	Banken			
		Totaal	Staat					
31 Dec. 1946	2.877	875	706	84	230	174	7	
23 Jan. 1950	2.979	885	552	249	287	86	146	
31 Jan. 1950	3.111	743	479	185	287	83	146	
7 Febr. 1950	2.995	798	457	260	288	90	146	

BANK VAN ENGELAND.

(Voornaamste posten in miljoenen ponden).

Data	Metaalvoorraad	Govt debts and Govt securities	Fiduciary issue	Biljetten in circulatie	Biljetten in Banking Dept	Gouden en Zilveren munten
25 Dec. '46	0,2	1.449,1	1.450	1.428,2	22,1	1,3
25 Jan. '50	0,4	1.229,3	1.300	1.247,7	52,7	5,3
1 Febr. '50	0,4	1.299,3	1.300	1.245,5	54,9	5,1
8 Febr. '50	0,4	1.299,3	1.300	1.246,4	54,0	5,3

Data	Govt securities	Other securities		Deposits			
		Disc. and advances	Securities	Totaal	Public accounts	H.M. Treasury Special account	Banken
25 Dec. '46	311,8	13,6	15,8	346,5	10,3	—	278,9
25 Jan. '50	453,7	14,7	23,8	531,8	12,5	117,4	291,7
1 Febr. '50	446,5	18,2	28,5	534,9	10,1	123,3	288,0
8 Febr. '50	448,1	21,9	32,5	543,4	8,4	131,7	288,9

Vacatures

Het **ALGEMEEN MIJNWERKERSFONDS** van de Steenkolenmijnen in Limburg te Heerlen

zoekt, ter assistentie van de *Chef der financiële Afdeling*, een

ERVAREN MEDEWERKER

Vereist wordt een ruime practijk-ervaring in de behandeling der vraagstukken enmer grotere beleggingsinstelling op het gebied van effecten, leningen, hypotheken en onroerend goed.

Gegadigden (bij voorkeur met acad. of notariële opleiding) dienen in staat te zijn na enkele jaren de algehele leiding der Afdeling over te nemen.

Sollicitaties (uitsluitend schriftelijk) te richten tot de *Directeur*.

ASSOCIATIE CASSA

KASSIERSINSTELLING

OPGERICHT IN 1806

COUPONBETALING

HEERENGRACHT 179 • AMSTERDAM-C

Diversen

Gevraagd
CHEVROLET AUTO
4-deurs '37-'38-'39, te ruilen, met
1ste klas nieuwe merkrijwielen.
B. Ruitenbeek, Donkerstraat 22,
Harderwijk. Telefoon 2208.

Annonces, waarvan de tekst
's Maandags in ons bezit is,
kunnen, plaatsruimte voorbe-
houden, in het nummer van
dezelfde week worden opge-
nomen.

Vacatures

DE FRYSKE AKADEMY

freget in

DIREKTEUR

Akademysk foarmc. Folsleine bitrekking. Salaris yn oerliz
fêst to stellen. Gjin persoanlik bisik.

Skriflike oanfragen om ynljochtingen en sollicitaesjes
oan it Bistjûr, Coulonhûs, Doelestrjitte 8, Ljouwert foar
11 Maert 1950.

BEDRIJFSECONOOM

liefst met enig economisch-geografisch inzicht.

★ Uitvoerige schriftelijke sollicitaties
te richten aan de Directeur van het

Economisch Technologisch Instituut
voor Zeeland — Nieuwstraat 27 — Middelburg.

Bij het **PROVINCIAAL ELECTRICITEITSBEDRIJF** van
NOORD-HOLLAND te **BLOEMENDAAL** kan worden
geplaatst: een

DOCTORANDUS IN DE ECONOMIE

ter assistentie van de Hoofdadmirateur, in het bij-
zonder te belasten van vraagstukken op het gebied der
bedrijfseconomie, administratieve organisatie en inter-
ne bedrijfscontrole.

Rang: Referendaris. Salarisgrenzen f 5.880.— tot
f 7.291.—, periodieke verhogingen van f 235.— per jaar,
een en ander verhoogd met 5 pCt.

Standplaats Bloemendaal.

Candidaten moeten bereid zijn zich aan een psycholo-
gisch onderzoek te onderwerpen. Uitvoerige, eigenhan-
dig geschreven sollicitaties met pasfoto vóór 1 April
1950 te richten aan de Directie van het P.E.N., Ign.
Bispincklaan 19 te Bloemendaal.

N.V. „INDUSTRIE”

(VOORHEEN VAN LOHUIZEN & Co.)

GEVESTIGD TE VAASSEN

**Uitgifte van nominaal
f 500,000.— aandelen,**

in stukken groot nom. f 250.— aan toonder,
ten volle delende in de winst van het boekjaar 1950
en volgende jaren.

Ondergetekende bericht, dat zij de inschrijving op bovenge-
noemde aandelen, uitsluitend voor houders van aandelen, open-
stelt op

Woensdag 1 Maart 1950,

van des voormiddags 9 uur tot des namiddags 4 uur, bij haar
kantoren te **Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage**
en **Apeldoorn,**

tot den koers van 115 pCt.,

op de voorwaarden van het prospectus dd. 21 Februari 1950.
Prospectussen en inschrijvingsbiljetten zijn verkrijgbaar bij de
inschrijvingskantoren.

NEDERLANDSCHE HANDELMAATSCHAPPIJ, N.V.

Amsterdam, 21 Februari 1950.

LOCOMOTIEF

**ZEER OUDE
GENEVER**

GRAFOLOOG
H. LANOÛY - ROTTERDAM

PSYCHOL. ADVIEZEN

J. Luykenstr. 6, Tel. 50199

Per 1 Juli a.s. zal de Eco-
nomische Unie met België
en Luxemburg een felt zijn.

Verzeker U tijdig — gelijk
anderen reeds deden —
van een gedetailleerd
markt-analytisch rapport
betreffende de vooruit-
zichten van Uw artikel(en)
op dit nieuwe terrein!

Dr. E. J. TOBI
Economisch Adviseur
Van Alkemadeaan 70,
's-Gravenhage. Tel. 777091

**Fa. A. O. Beuth van
Wickevoort Crommelin**
Amsterdam-Z. Tel. 25410
Cornis v. d. Lindenstraat 22
Verzekeringadviseurs.

LOD. S. BEUTH

specialist Gezins- en Oude-
dagsverzorging.

Adviezen inzake:

Pensioen-voorzieningen voor
Staf en Personeel.

Organisatie Bedrijfs- en Onder-
nemingspensioenfondsen.

Aanvulling en normalisatie van
bestaande regelingen.

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants
Schiedam

ADVERTEER
IN DE
ESB

Voor het nieuwe telefoon-gebouw te Rotterdam . . .

koos men, zoals overal, waar
zakelijk inzicht en **goede smaak**
samengaan,

Bruynzeel parket:

krimpvrij, trekbaar en ongekeerd duurzaam
door Bruynzeel's unieke
stoom- en droogmethode.

Bruynzeel Zaandam.

**Bruynzeel
parket:**
luxueus maar
géén luxe!

◆ Beschikbare krachten ◆

Heer, P.G., gehuwd, 37 jaar, geen politiek delinquent, dipl. 5.j. H.B.S., dipl. makelaar onr. goederen, bekend met assurantiën, in opleiding moderne Bedrijfsadministratie. Rijbewijs A, 8½ jaar in administratieve overheidsdienst, organisatorisch georiënteerd, bekwaam in omgang met publiek en personeel

I zoekt een hem passende, bij voorkeur administratieve werkkring

Eventueel genegen tot bescheiden financ. deelname.
Br. onder no. ESB 1656, bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam.

JURIST

met ruime ervaring op algemeen-economisch, internationaal-financieel en commercieel gebied, bereid, moderne talen beheersend, gewend met mensen om te gaan, wenst van positie te veranderen. Leeftijd 44 jaar. Bij voorkeur Secretariaat of leidende commerciële functie. Br. onder no. ESB 1657, bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam.

VOOR KANTOOR OF ★ BEDRIJF ★

Vraag en aanbod inzake Kantoorbehoefden, Brandkasten, Machines, Gebouwen, Industrie-terreinen, enz.

TE KOOP

GLOEDNIEUWE REMINGTON SCHRIJFMACHINE, middelgrote wagen (Noiseless). Am. toetsenbord, Voor meest-biedende. Pleinweg 112 c, Rotterdam.

GROTE MAATSCHAPPIJ zoekt te huur of te koop

EEN FABRIEK te Amsterdam
en een fabriek te Rotterdam

(minimum 1.500 à 2.000 m²);
eventueel geïnteresseerd in overname v. zaak, die zich bezighoudt met fabricage van producten voor onderhoud, was en schoonmaak.

Br. No. 2464 Adv. Bur. Apen N.V., Herengracht 570, Amsterdam-C.

Economisch - Statistische Berichten

Adres voor Nederland: Pieter de Hooghstraat 5, Rotterdam (W.).
Telefoon Redactie en Administratie 38040. Giro 8408.
Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Economie, 14, Universiteitstraat, Gent.
Abonnementen: Pieter de Hooghstraat 5, Rotterdam (W.).
Bankiers: Banque de Commerce, Brussel.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland f 26,— per jaar; voor België/Luxemburg f 28,— per jaar, te voldoen door storting van de tegenwaarde in Belgische francs bij de Banque de Commerce te Brussel of op haar Belgische postgirorekening no 260.34.

Uniegebieden en Overzeese Rijkdelen (per zeepost) f 26,—, overige landen f 28,— per jaar.

Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd 'per ultimo van het kalenderjaar.

Aangelegende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam (W.).

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 6). Advertentie-tarief f 0,40 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten” f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgave van redenen te weigeren.